

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kondenzace souvětí se slovesy mluvení

Condensation in Complex Sentences With Verbs of Speaking

Kateřina Jindráková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

Studijní program: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání se sdruženým studiem
Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Kondenzace souvětí se slovesy mluvení potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že jsem při její tvorbě nepoužila nástrojů umělé inteligence jiným způsobem, než je uvedeno ve vyjádření, které je součástí textu práce. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 12. 4. 2025

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Miladě Hirschové, DSc., za odborné vedení, ochotu a cenné rady, které mi poskytovala v průběhu psaní této práce. Poděkování patří také mé rodině za neúnavnou podporu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou syntaktické kondenzace souvětí se slovesy mluvení v písemném projevu žáků 8. tříd základních škol a tomu odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Cílem práce bylo zmapovat, do jaké míry jsou žáci schopni převádět souvětí do jednodušších struktur při zachování jejich významu. Dále si práce kladla za cíl identifikovat a interpretovat nejčastější chyby a porovnat výkony mezi žáky základních škol a gymnázií. Teoretická část práce vymezuje klíčové pojmy spojené s valenční syntaxí, zejm. predikát, valenci, intenci. Dále charakterizuje sloveso mluvení, kondenzaci a výrazovou konkurenci. Empirická část je založena na kvantitativním výzkumu provedeném prostřednictvím dotazníku, který vyplnilo 115 žáků z pěti různých škol. Výsledky ukazují, že kondenzace souvětí byla pro žáky náročnější než rozšiřování nevětných vyjádření. Žáci víceletých gymnázií dosahovali v úlohách mírně lepších výsledků než jejich vrstevníci ze základních škol. Nejčastějšími chybami byly posunutí významu kvůli neúplným či významově nepřesným kondenzacím, chybně utvořená větná vazba, opomenutí obligatorních pozic, nesprávné použití přivlastňovacích zájmen a jiné gramatické chyby. Práce poukazuje na nutnost systematického rozvoje této jazykové dovednosti ve výuce a zároveň navrhuje možné směry dalšího výzkumu včetně didaktického využití tématu.

KLÍČOVÁ SLOVA

slovesa mluvení, informace, syntaktická kondenzace, porozumění textu, stylizační schopnosti

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with the issue of syntactic condensation of complex sentences containing verbs of speaking in the written production of 8th-grade pupils from primary schools and the corresponding year groups from multi-year grammar schools. The aim of the thesis was to map the extent to which pupils are able to transform complex sentences into simpler structures while preserving their original meaning. The thesis also aimed to identify and interpret the most frequent types of errors and to compare the performance of pupils from primary schools and grammar schools. The theoretical part defines key concepts related to valency syntax, condensation, intention, and expression competition. The empirical part is based on quantitative research conducted through a didactic questionnaire completed by 115 pupils from five different schools. The results indicate that pupils from grammar schools achieved slightly better outcomes than their peers from primary schools. The most frequent errors included shifts in meaning due to incomplete or semantically inaccurate condensations, incorrect sentence structures, omission of obligatory positions, misuse of possessive pronouns, and other grammatical mistakes. The thesis highlights the need for systematic development of this language skill in teaching and suggests possible directions for further research, including the didactic application of the topic.

KEYWORDS

verbs of speaking, information, syntactic condensation, text comprehension, style skill

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Syntaktické znalosti žáků 8. ročníků	10
2 Valenční syntax	12
2.1 Predikátor a predikát	12
2.2 Gramatický a sémantický větný vzorec	12
2.3 Valence, valenční potenciál	13
2.4 Větné pozice obligatorní, potenciální, fakultativní	13
2.5 Intence	14
2.6 Větné vzorce se slovesy mluvení	15
2.6.1 Sloveso mluvení	15
2.6.2 Participant informace	15
2.6.3 Informace explicitní, neexplicitní	16
2.7 Kondenzace a nominalizace	17
2.7.1 Kondenzace souvětí se slovesy mluvení	18
2.7.2 Výrazová konkurence	18
EMPIRICKÁ ČÁST	20
3 Cíl výzkumu	21
4 Metodologie výzkumu	22
4.1.1 Vzorek respondentů	22
4.1.2 Výzkumný dotazník	22
4.1.3 Vyhodnocování dotazníku	23
5 Výsledky výzkumu	24
5.1 Dotazník A – kondenzace souvětí	24

5.1.1	Příklad A1 – <i>Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.</i>	24
5.1.2	Příklad A2 – <i>Nabídl se, že mi pomůže.</i>	25
5.1.3	Příklad A3 – <i>Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.</i>	26
5.1.4	Příklad A4 – <i>Spolužák mě poprosil, abych mu půjčil lepidlo.</i>	26
5.1.5	Příklad A5 – <i>Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.</i>	27
5.1.6	Příklad A6 – <i>Adam slíbil, že se zúčastní závodu.</i>	28
5.1.7	Příklad A7 – <i>V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.</i>	30
5.1.8	Příklad A8 – <i>Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.</i>	31
5.1.9	Příklad A9 – <i>Svémi slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.</i>	32
5.1.10	Příklad A10 – <i>Dám vědět, jestli přijedu.</i>	33
5.2	Dotazník B – dekondezace souvětí.....	35
5.2.1	Příklad B1 – <i>Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.</i>	35
5.2.2	Příklad B2 – <i>Poprosila mě o ovocný čaj.</i>	36
5.2.3	Příklad B3 – <i>Přesvědčil ho k cestě do hor.</i>	37
5.2.4	Příklad B4 – <i>Radil nám pozvat i Julii.</i>	38
5.2.5	Příklad B5 – <i>Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.</i>	39
5.2.6	Příklad B6 – <i>Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.</i>	39
5.2.7	Příklad B7 – <i>Tatínek mi poručil nasadit si helmu.</i>	41
5.2.8	Příklad B8 – <i>V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.</i>	41
5.2.9	Příklad B9 – <i>Bojím se prohry.</i>	42
5.2.10	Příklad B10 – <i>Nabídl mi další zmrzlinu.</i>	43
6	Závěr.....	45
	Seznam použitých informačních zdrojů	48
	Seznam příloh.....	52

Úvod

Během vzdělávacího procesu se žáci učí různým jazykovým prostředkům, které jim pomáhají vyjadřovat se srozumitelně a výstižně. Jedním z těchto prostředků je i syntaktická kondenzace, při které dochází ke zhušťování informací do jednodušších větných celků při zachování původního významu. Zvládnutí syntaktické kondenzace je důležitá komunikační kompetence, která má přímý vliv na porozumění i samotnou produkci textu.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na kondenzaci souvětí se slovesy mluvení, protože jde o významná a hojně užívaná slovesa, která se běžně vyskytují v různých komunikačních situacích i v různých funkčních stylech. Žákům jsou proto tato slovesa dobře známá a schopnost transformovat souvětí, která je obsahují, představuje důležitou jazykovou a stylizační dovednost.

Téma práce jsme zvolili pro jeho jazykovědnou a didaktickou relevanci. Jedná se o problematiku, která přesahuje hranice syntaxe a pokračuje až do oblasti stylistiky a sémantiky. Schopnost kondenzovat text je důležitá jazyková dovednost, která pomáhá žákům tvořit složitější texty a rozumět jim. Díky těmto důvodům je kondenzace zajímavým předmětem výzkumu.

Práce si dává za cíl zmapovat úroveň zmíněné jazykové dovednosti u žáků osmých tříd základních škol a tomu odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Data jsme získali dotazníkovým šetřením. V dotaznících analyzujeme, jakým způsobem žáci kondenzaci souvětí provádějí a jaké chyby nejčastěji dělají. Práce může posloužit jako impuls pro rozvíjení vyjadřovacích kompetencí žáků.

Práce je členěná do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část práce představuje očekávané syntaktické znalosti žáků 8. ročníků základních škol, dále vymezuje klíčové pojmy související s tématem, jako jsou gramatický a sémantický větný vzorec, valence, participant informace, sloveso mluvení či kondenzace. Praktická část přibližuje cíle výzkumu a zvolenou metodologii. V neposlední řadě je také představena analýza jednotlivých příkladů, která srovnává výsledky žáků základních škol a gymnázií, hodnotí a interpretuje žakovské chyby, ze kterých vyvozuje tendence poukazující na uvažování žáků při kondenzaci.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Syntaktické znalosti žáků 8. ročníků

Očekávané znalosti ze syntaxe u žáků 8. tříd lze nejlépe posoudit na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání z roku 2021 (dále jen RVP). Tento dokument stanovuje vzdělávací cíle, obsah a kompetence, které by si žáci měli osvojit během druhého stupně základní školy. Podle nařízení Ministerstva školství, tělovýchovy a sportu měly školy povinnost začít se tímto aktualizovaným RVP řídit nejpozději od 1. září 2024. To znamená, že v námi zkoumaném ročníku již probíhala výuka v souladu s tímto platným dokumentem, a očekávání ohledně znalostí a dovedností žáků osmých tříd byla nastavena podle jeho požadavků.

Tento program rozlišuje tři složky výuky mateřského jazyka: komunikační a slohovou výchovu, jazykovou výchovu a literární výchovu. Pro naši analýzu jsou nejpodstatnější první dvě složky. Komunikační a slohová výchova učí žáky číst s porozuměním, kultivovaně se vyjadřovat, vybírat vhodné způsoby vyjádření vzhledem ke komunikační situaci. Jazyková výchova učí žáky přesně a logicky přemýšlet a v souladu s tím se vhodně a srozumitelně vyjadřovat. (RVP 2021, str. 16)

Rámcový vzdělávací program z roku 2021 předpokládá, že žáci již na konci 1. stupně umí „posoudit úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení“ (ČJL-5-1-03). Taková schopnost je klíčová, protože ji žáci na druhém stupni aplikují při posuzování složitějších sdělení, a to např. i těch kondenzovaných. Dále mají být žáci schopni „odlišit větu jednoduchou od souvětí, vhodně změnit větu jednoduchou v souvětí“ (ČJL-5-2-06). Opačná operace, tedy kondenzace souvětí, v RVP popsána není. Domníváme se ale, že schopnost žáků provádět obě operace je klíčová nejen k porozumění, ale i k tvorbě vlastních komunikátů.

Na druhém stupni základní školy se od žáků očekává, že budou schopni „dorozumívat se kultivovaně, srozumitelně a s využitím jazykových prostředků odpovídajících konkrétní komunikační situaci“ (ČJL-9-1-04). V souvislosti s kondenzací to znamená, že ji žáci používají tam, kde je to v daném kontextu vhodné a očekávané. K tomu přispívá také doporučené učivo, které jim poskytuje příležitost osvojit si různé formy psaného projevu, například psaní úředního dopisu, výkladu nebo výpisků, kde mohou kondenzáty hojně využít.

Dále žáci na druhém stupni „rozlišují významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí“ (ČJL-9-2-06). To znamená, že chápou, jak kondenzace ovlivňuje stavbu větných struktur a jak se promítá do celkové srozumitelnosti a logické návaznosti textu. Doporučené učivo syntaxe zahrnuje tematické okruhy jako: výpověď a věta, pravidla slovosledu, stavba věty a souvětí, práce s přímou a nepřímou řečí. Tato témata žákům pomáhají nejen lépe rozumět jazykovým zákonitostem, ale také je prakticky využívat při různých formách písemného i ústního projevu.

Zatímco RVP z roku 2021 i 2023 rozdělují výuku českého jazyka na jazykovou, literární a slohovou část, revidované RVP z roku 2025 tyto části na 2. stupni integruje. Ve výuce mateřského jazyka se zaměřuje na komunikační kompetence, které jsou formulovány v jednotlivých výstupech. V 5. třídě žák „vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.“ Žák 9. ročníku by měl být schopný „rozvíjet své znalosti o skladbě a funkčně je využívat.“ Podrobněji však RVP výuku syntaxe nerozebírá, učitelům ani nedoporučuje učivo, které by si měli žáci osvojit.

Žádný ze zmíněných RVP nenastavuje zcela jasně, v jaké fázi studia na 2. stupni by si měli žáci osvojit učivo spojené s kondenzací souvětí. V metodickém školním vzdělávacím plánu, který vydal Národní pedagogický institut ČR v lednu roku 2025, rovněž budeme jen těžko hledat přímou zmínku o schopnosti kondenzovat souvětí. Podobně jako z RVP, i z metodického plánu vyplývá, že žák musí umět přizpůsobovat své vyjadřování konkrétnímu záměru a komunikační situaci. V důsledku nejasného zakotvení kondenzace coby důležité jazykové dovednosti se často stává, že školy přizpůsobují své školní vzdělávací plány učebnicím (Štěpáník a kol., 2020, s. 16), které přisuzují kondenzaci různou míru důležitosti.

I když žádný ze zmíněných RVP explicitně neuvádí termín "kondenzace souvětí", dovednosti spojené s touto oblastí jsou implicitně obsaženy v cílech výuky českého jazyka. Žáci by měli být schopni pracovat s větnými strukturami a transformovat je tak, aby byl jejich jazykový projev gramaticky správný a stylisticky vhodný.

2 Valenční syntax

Valenční syntax češtiny se zabývá vzorci a pravidly, které jazykové společenství přijímá za organizační principy a pomocí nichž mluvčí utváří jedinečné výpovědi (Daneš, 1987, s. 41). Tato práce staví na teoretických základech valenční syntaxe, kterou v českém prostředí prosadil především František Daneš společně s kolegy Zdeňkem Hlavsou a Janem Kořenským.

V následujících kapitolách představíme teoretická východiska naší práce, budeme definovat termíny jako predikát, větný vzorec, valence, intence. Dále tyto termíny vztáhneme k jazykovým jevům, jako je kondenzace či výrazová konkurence. V teoretické části budeme odkazovat především na publikaci Františka Daneše a kol. Větné vzorce v češtině, vydanou v roce 1987 (dále jen VVČ).

2.1 Predikátor a predikát

Každá věta obsahuje výraz, který má při usouvztažňování informací rozhodující úlohu, nazýváme ho predikátorem. Predikátor bývá výraz obsahující verbum finitum, který konstituuje větnou strukturu, protože je schopný „vázat na sebe další elementy formálně gramatické a sémantické struktury věty“ (VVČ, s. 48). Valenční syntax přisuzuje predikátoru ve větě nejdůležitější roli.

Predikátor ve větě vystupuje ve dvou rovinách: formální a významové. Významovou složku predikátoru nazýváme predikát. Na základě valence predikátu je utvářena struktura věty, též větný vzorec (Karlík, 2017). Predikátem může být jediné sloveso (syntetický predikát), nebo finitní výraz spojený se jmenným výrazem (analytický predikát).

2.2 Gramatický a sémantický větný vzorec

U větných vzorců rozlišujeme jejich formálně gramatickou složku – gramatický větný vzorec (GVV) a sémantickou složku – sémantický větný vzorec (SVV). Oba druhy vzorce spojuje to, že považují sloveso za centrum věty.

Gramatický větný vzorec je taková struktura věty, kterou po obsazení pozic konkrétními lexikálními jednotkami považujeme za syntakticky správnou a úplnou. Funkční pozice

v gramatickém větném vzorci označujeme jejich morfologickou příslušností (např. S – substantivum, A – adjektivum atd.) společně s odpovídajícím pádem.

Výpověď (1) *Maminka navštívila přítelkyni.* odpovídá následujícímu gramatickému vzorci: $S_{nom} - VF - S_{acc}$ (VVČ, s. 41). V tomto případě je pozice S_{acc} syntakticky relevantním rysem, protože odlišuje výpověď (1) od výpovědi (2) *Maminka navštívila.*, kterou považujeme za syntakticky neúplnou.

Jak jsme si mohli povšimnout, gramatický větný vzorec abstrahuje od lexikálního obsazení věty. Přesto je na něm v důležitém ohledu závislý: mluvčí totiž volí verbum finitum (VF), které má schopnost vázat na sebe určité množství jistých tvarů dalších slov. Takovou schopnost nazýváme valenční potenciál, více o tom v kapitole 2.3 (VVČ, s. 43).

Sémantickým protějškem gramatického větného vzorce je **sémantický větný vzorec**. Sloveso v gramatickém větném vzorci přiděluje ostatním výrazům konkrétní pozice (syntaktické), naproti tomu v sémantickém větném vzorci přiděluje výrazům (participantům) jejich sémantickou roli, více o tom v kapitole 2.5 (VVČ, s. 43).

2.3 Valence, valenční potenciál

Valenční potenciál je schopnost sloves vázat na sebe určitý počet jistých tvarů slov, tzv. pozic (Panevová, 2017a). Například sloveso *oslovit* vyžaduje doplnění o pozice S_{nom} a S_{acc} , aby mohla vzniknout gramaticky správná věta. Valenční potenciál zkoumáme u predikátorů, protože odpovídá formálně gramatickým pozicím ve větné struktuře.

V levé valenci má verbum finitum vždy podmět. V pravé valenci bývají komplementy. Pro naši práci je důležité zmínit, že pravá valence může být u sloves mluvení doplněna větným i nevětným vyjádřením (o tom dále v kapitole 2.7.1).

2.4 Větné pozice obligatorní, potenciální, fakultativní

Pozice ve větných vzorcích, které mohou obsazovat konkrétní lexikální výrazy, se pohybují na dvou osách: obligatorní a neobligatorní, konstitutivní a nekonstitutivní.

Obligatorní pozice jsou takové pozice, které je nutné obsadit, aby vznikla gramaticky správná věta. Např. větu *Martin přivřel.* nepocití uje mluvčí jako úplnou větu. Sloveso *přivřít* si totiž žádá doplnění S_{acc} / ADV. Obligatorní pozice jsou tedy ty, pomocí nichž by byla

neúplnost věty odstraněna (VVČ, s. 61). Zároveň platí, že takové pozice jsou konstitutivní, tzn. jejich „morfologické kategorie jsou syntakticky vázané, jsou dány valenčními vlastnostmi predikátoru“ (VVČ, s. 65). Zda je pozice obligatorní či nikoliv, rozhodujeme až v případě, kdy je gramatický větný vzorec obsazen konkrétními lexikálními jednotkami. Platí totiž, že co je pro jeden GVV pozice obligatorní, může jinému GVV zcela vyhovovat. Daneš (VVČ, s. 52) uvádí srovnání větného vzorce (S_{nom}) – VF: *Maminka navštívila.* / *Maminka odešla.* Zatímco v první větě není doplněn valenční potenciál VF, v druhém případě je gramatický vzorec vyhovující.

Zvláštním případem jsou pozice, které jsou pro gramatický větný vzorec konstitutivní, ale ne obligatorní. V závislosti na kontextu nemusí být lexikálně obsazeny. Takovým pozicím říkáme **potenciální**.

Za fakultativní pozice považujeme takové, které „jsou do věty zapojeny pouze na základě velmi obecně platných rozvíjejících pravidel“ (VVČ, s. 64). Pomocí fakultativních pozic mluvčí vnáší do věty dodatečné informace, které ovšem nejsou nutné pro gramatickou správnost věty. Takovými členy jsou například některá okolnostní určení sloves (adverbiální) nebo atributy substantiv. Fakultativní členy můžeme označit za rozvíjející, nekonstitutivní.

2.5 Intence

Výše jsme přiblížili pojem valenční potenciál predikátorů, nyní je zapotřebí přiblížit intenci, jejíž koncept přejala česká lingvistika od slovenského jazykovědce Eugena Paulinyho (1943). Intence se týká významové roviny predikátů. Chápeme ji jako „prázdné sémantické pozice, které jsou charakterizovány jistou syntaktickosémantickou funkcí, vztahem“ (VVČ, s. 50). Jinými slovy je intence schopnost slovesa přidělovat těmto svým pozicím jisté role, např. agens, patiens.

Zatímco syntax založená na funkčním generativním popisu podává konkrétní výčet participantů (aktantů), valenční syntax naproti tomu „na soustavný výčet sémantických rolí rezignuje“ (Panevová, 2017b). Uvedme proto jen letný výčet rolí, ve kterých participanté vystupují v intenčním poli predikátu: agens, procesor, iniciátor, nositel, proživatel,

příp. donor, reagující (VVČ, s. 57). Zvláštní pozornost budeme věnovat participantu „informace“ (viz dále v kapitole 2.6.2).

2.6 Větné vzorce se slovesy mluvení

Duševní činnosti jako myšlení, mluvení a vnímání řadí jazykovědci už od dob antiky do jedné skupiny sloves (VVČ, s. 149). Spojuje je následovně: jsou obsahového charakteru a v jejich valenčním poli se nejčastěji objevuje participant „informace“.

2.6.1 Sloveso mluvení

Verbum dicendi neboli sloveso mluvení je typ slovesa, které odráží řečovou činnost. Základním představitelem této skupiny je sloveso *mluvit*. Toto základní sloveso lze podle Hirschové (Hirschová, 2017) dále modifikovat a specifikovat následujícími způsoby:

- 1) mluvit + způsob řečového projevu (*koktat*),
- 2) mluvit + zvuková charakteristika (*šeptat*),
- 3) mluvit + prostředek komunikace (*telefonovat*),
- 4) mluvit + forma komunikace na soc. sítích (*tweetovat*),
- 5) mluvit + fáze komunikačního aktu (*odpovědět*),
- 6) mluvit + určení komunikační funkce projevu (*oznámit*).

Některá verba dicendi (zejm. kategorie 5 a 6) se užívají jako explicitní performativní formule, např. *Prohlašuji vás...* / *Oznamuji vám...*

2.6.2 Participant informace

Informace je myšlenkový obsah, který se může stát předmětem řečové komunikace. Tuto informaci mluvčí buď přijímá, nebo odevzdává, v obou případech se jedná o jisté vlastnění (VVČ, s. 150). Na rozdíl od vlastnění fyzických věcí se při předávání informace původní „majitel“ informace nemění, pouze se rozšiřuje okruh „vlastníků“ informace. Mohli bychom tedy spíš než o vlastnění mluvit o jejím šíření.

Obsah informace může být zprostředkovaný, vlastník informace nemusí mít přímou zkušenost se sdělovaným obsahem, typickým příkladem je nepřímá řeč. U informace lze posuzovat sémantickou dimenzi pravdivosti, tj. „skutečného vztahu věci k tvrzení o ní“ (VVČ, s. 151).

Samotný participant informace lze dále třídit. První z možných distinkcí je rozdělení podobné aktuálnímu členění výpovědi, tedy rozdíl mezi tím, „o čem se mluví“ a „co se o tom říká“. Na sémantické úrovni sloves mluvení nazýváme tyto informace termíny **syžet** (odpovídal by tématu) a **diktum** (odpovídalo by rématu). Srovnajme následující výpovědi: *Bánil o Marii.* (syžet) / *Chlubil se, co všechno zažil* (diktum).

Informace obsazuje zpravidla levovalenční pozici, u verb dicendi s povahou předávání nebo získávání informace má povahu objektu (diktum), proto může být v mnohých případech vyjádřena obsahovou vedlejší větou (Hirschová, 2017). Pravovalenční pozici mohou obsazovat ta slova, která vystupují v pozici autora/produktora výpovědi.

2.6.3 Informace explicitní, neexplicitní

V předchozí kapitole jsme představili jedno z možných dělení participantu informace na syžet a diktum. Další dělení nabízí rozlišit výpovědi, ve kterých se účastník komunikace dovídá konkrétní obsah informace (explicitní), nebo nikoliv (neexplicitní).

Za informaci explicitní považujeme například výpověď *Oznámila mi, že se vdala za Vaška.* Mluvčí může explicitní informaci vyjádřit úplně, nebo neúplně. **O úplné explicitní informaci** mluvíme v těch případech, kdy „propozice prezentuje v podstatných rysech celý myšlenkový obsah“ (VVČ, s. 151), tzn. žádná podstatná část informace není vynechána. Taková informace je nejčastěji vyjádřena závislou větou uvozenou spojovacími výrazy *že, aby, zda / jestli / -li*, zpravidla se jedná o vedlejší větou obsahovou nebo nepřímou řeč.

O neúplnou explicitní informaci se jedná ve chvíli, kdy podstatná část z ní zůstane nevyjádřena. Výpovědi s neúplně vyjádřenou informací mají často podobu doplňovacích otázek. Nevyjádřenou část informace nazýváme **suplementum**, např. *Oznámila mi, za koho se vdala* – suplementum: *za Vaška*. Na následujícím příkladu neúplné explicitní informace ve výpovědi *Tomáš ví, proč ho vyhodili.* ukážeme další podstatné rysy takové výpovědi, a sice:

- 1) suplementum bývá nahrazeno „náměstkou“, která naznačuje sémantickou funkci suplementa ve struktuře věty,

- 2) „náměstka“ může mít podobu pronominální buď substantivního charakteru (*kdo, co*), nebo adjektivního charakteru (*který, jaký, čím*), případně adverbialního charakteru (*kdy, kam, kudy, kde, odkud, jak, proč*),
- 3) „náměstka“ může mít však i podobu substantivní, která odpovídá příslušným „náměstkám“ pronominálním: původce (*kdo*), příčina, důvod, směr, místo, způsob (VVČ, s. 159), např. *Sdělil mi důvod svého vyhazovu*,
- 4) mluvčí (podavatel informace) zná další podstatné informace, které nejsou ve výpovědi vyjádřeny, v našem příkladě třeba důvod vyhazovu, místo události aj. (VVČ, s. 158).

Na bázi výpovědi a jejího aktuálního členění lze klasifikovat ještě jeden typ informace, a to **neexplicitní**. Ovšem z hlediska participantů sdělované události, tj. vlastníka informace a posluchače/příjemce, nelze informaci označit za neexplicitní v pravém slova smyslu. V konkrétní situaci je totiž obsah informace minimálně vlastníkově dobře znám. Jedná se o situace, kdy vlastník informace:

- 1) hodnotí situaci, např. *Mluvil z cesty*.,
- 2) naznačuje, např. *Všechno mu pověděl*.,
- 3) odkazuje, např. *O tom nepadlo ani slovo!*,
- 4) nazývá jazykové, textové či myšlenkové útvary, např. *Sdělil mu svůj plán*.

2.7 Kondenzace a nominalizace

Kondenzace je proces, při kterém je vedlejší věta zhuštěna do větného členu. Výsledkem takového procesu je tzv. kondenzát. Kondenzované tvary mají nejčastěji podobu nominální – substantiva, adjektiva, adverbia. Mohou mít ovšem i podobu verbální, ta se týká infinitivu, přechodníků či participií (Jelínek, 2017a).

Mluvnice češtiny 3 hovoří o tomto jevu jako o nominalizaci, tedy o přeměně predikátu (případně jeho části) v substantivum nebo adjektivum. Kondenzaci chápe jako jednu z možných variant nominalizace (VVČ, s. 36). Zdůrazňuje, že se jedná o sémantický jev, při kterém dochází k elidování slovesného predikátu. Např. *cesta, která vede lesem* → *cesta vedoucí lesem* → *cesta lesem*.

V naší práci se přikláníme k pojmu kondenzace (namísto nominalizace), protože ho považujeme za souhrnnější (zahrnuje vyjádření nominální i infinitivní) a protože odráží potřeby naší práce, tedy snahu postihnout významovou složku predikátoru.

Hlavní funkcí kondenzace je zhuštění informace. Často ovšem v důsledku tohoto procesu dochází k vypuštění některé z jejích částí, eventuálně zůstanou některé složky zcela nevyjádřeny. Rozumíme tím nezaplňenou pozici valenčního pole predikátu, případně jeho kondenzátu.

Je tedy na adresátovi, aby chybějící informace doplnil z kontextu komunikační situace. Např. nápis *Vstupujte pouze po vyzvání* může vyjadřovat totéž, co *Vstupujte pouze, pokud/jestli/až jste vyzváni*. Mluvčí sám na základě situace doplňuje informaci o tom, kam vstoupit.

2.7.1 Kondenzace souvětí se slovesy mluvení

Větné vyjádření informace představuje základní způsob, jakým je tato informace vyjadřována. U některých obsahových vět lze ovšem uvažovat i kondenzované, zejm. nominální vyjádření informace. Jedná se o závislé obsahové věty se spojovacími výrazy *že* a *aby*. Nominalizovaná podoba věty obsahuje nejčastěji slovesné substantivum nebo infinitiv. Předpokládá se zachování ostatních větných členů ve větě, pokud to vzniklé substantivum nebo infinitiv dovoluje (VVČ, s. 156).

Věty se spojovacím výrazem *zda (jestli)* podle Daneše (VVČ, s. 156) nominalizovat nelze, a to hlavně proto, že vzniklá kondenzovaná výpověď by nevyjadřovala onu „nerozhodnost“, kterou předpokládá spojka *zda*.

2.7.2 Výrazová konkurence

Výrazová konkurence je vztah mezi prvky různých výrazových množin, které poskytují mluvčímu variabilitu vyjadřování. Protože mluvčí využívá k různým typům komunikace jiné výrazové prostředky (potažmo jiný funkční styl), můžeme říct, že výrazová konkurence se týká především oblasti stylistiky (Jelínek, 2017b).

Kondenzace je jedním ze základních typů výrazové konkurence. Téhož komunikačního cíle lze dosáhnout použitím souvětí i použitím kondenzované struktury (Jelínek, 2017a). Rozdíl mezi užitím toho či onoho spočívá ve stylu komunikátu. Kondenzované struktury

se užívají tam, kde je zapotřebí jistá jazyková ekonomie, zejm. v odborném stylu, administrativním stylu aj. Nesprávně utvořené kondenzáty ovšem mohou způsobit nepřehlednost a nesrozumitelnost textu.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 Cíl výzkumu

Schopnost žáků kondenzovat souvětí odráží úroveň komunikativní kompetence žáků, a to nejen na poli gramatickém (syntaktickém), ale také na poli stylizačním. Obecně můžeme říct, že znalost kondenzace souvětí žákům pomáhá vyjadřovat se srozumitelně a výstižně, zejména pak v těch typech komunikátů, pro které je přesnost vyjadřování nutností, např. pro odborný či administrativní text.

Kromě toho tato znalost pomáhá žákům porozumět kondenzovaným komunikátům. Se zhuštěnými informacemi se žáci setkávají už během svého studia na základní škole, kdy pracují s učebními texty.

V naší práci se zaměřujeme na kondenzaci souvětí v písemném projevu. Souvětí pokrývají skupinu sloves mluvení, protože se jedná o frekventovaná a komunikačně důležitá slovesa, která žáci běžně využívají v komunikační praxi.

Cílem práce je odpovědět si na následující otázky:

1. Jak dobře zvládají žáci kondenzovat souvětí?
2. Jaké jsou nejčastější chyby, kterých se žáci dopouštějí při transformaci souvětí na jednodušší struktury?
3. Liší se nějakým způsobem schopnost kondenzovat souvětí mezi žáky základních škol a gymnázií? Jakým?

Práce analyzuje žakovskou kompetenci kondenzovat souvětí v písemném projevu. Budeme identifikovat chyby, kterých se žáci nejčastěji dopouštěli, a z toho budeme odvozovat tendence, které se s chybami pojí. Doufáme, že naše práce poslouží jako impuls pro rozvíjení vyjadřovacích schopností žáků.

4 Metodologie výzkumu

V následujících kapitolách charakterizujeme skupinu respondentů, kterou jsme pro šetření vybrali. Dále představíme metodický postup při sestavování dotazníku. V neposlední řadě pak uvedeme, jakým způsobem jsme postupovali při vyhodnocování dotazníkového šetření.

Pro zjišťování dat jsme využili kvantitativní výzkum, který umožňuje pracovat s větším množstvím respondentů (Cvrček, 2017). Věříme, že nám získaná data umožní sledovat tendence, které se pojí se schopností žáků kondenzovat souvětí. Jsme si vědomi toho, že naše šetření nemusí mít obecnou platnost, protože se ho zúčastnilo omezené množství respondentů.

4.1.1 Vzorek respondentů

V rámci výzkumu byly osloveny různé základní školy a víceletá gymnázia. Školám, které byly ochotné se do šetření zapojit, jsme následně zaslali papírové dotazníky spolu s pokyny pro vyučující.

Dotazníkové šetření zahrnovalo celkem 115 žáků z pěti různých škol z Ústeckého a Jihočeského kraje. Většinu respondentů tvořili žáci osmých tříd základních škol, kterých bylo 67, zatímco zbývajících 48 účastníků bylo žáky tercií víceletých gymnázií. Zařazení víceletých gymnázií do výzkumu jsme považovali za přínosné, protože nám umožnilo srovnat odpovědi žáků z různých typů vzdělávacích institucí.

Mezi žáky se nacházeli 4 žáci s odlišným mateřským jazykem, konkrétně se jednalo o ukrajinsky a bělorusky mluvící žáky. Protože se tyto žáci zapojili zejména do první části dotazníku, jsou jejich odpovědi zahrnuty v analýze.

Všechna získaná data jsou anonymní, žáci se neměli podepisovat. Pokud tak učinili, jejich odpovědi jsme dodatečně anonymizovali.

4.1.2 Výzkumný dotazník

Výzkumný dotazník byl rozdělen do dvou částí. Část A obsahovala deset souvětí, která měli žáci převést na jednoduché věty. V části B měli naopak rozšířit deset jednoduchých vět do podoby souvětí. Dotazník žáci obdrželi tištěnou formou od svých vyučujících. Začít měli

částí A, na vyplnění celého dotazníku dostali cca 20 až 30 minut. Pokud žáky napadly různé varianty řešení, měli za úkol napsat je všechny.

Slovesa mluvení byla ve větách a souvětích vybírána tak, aby dotazník zahrnoval různé typy těchto sloves (viz kapitola 2.6.1). Následně jsme slovesa a jejich valenční rámec ověřovali v publikaci Slovesa pro praxi (Svozilová, 1997). Většina vzorových vět i souvětí je inspirovaná záznamy v Českém národním korpusu. V konečné fázi byly tyto ilustrativní věty a souvětí změněny tak, aby odpovídaly zkušenostem, které mohou žáci v 8. ročníku mít.

V obou částech se objevovala podobná slovesa. U 5 případů jsme ponechali slovesa stejná (*poprosit, nabídnout, přesvědčit, slíbit, hlásit*) a sledovali jsme, jak si s nimi žáci poradí v případě kondenzace a jak v případě rozšiřování větné struktury. V části A se nachází jedno souvětí se slovesem mluvení v performativní formuli: *Dám vědět, jestli přijedu*. V části B je obsažena jedna věta taktéž s performativní formulí, navíc se jedná spíše o sloveso myšlení: *Bojím se prohry*.

4.1.3 Vyhodnocování dotazníku

Kritériem pro následnou analýzu odpovědí v dotazníku bylo, aby žáci odpověděli alespoň na polovinu zkoumaných vět a souvětí. Ze 115 dotazníků jsme pro první část (dotazník A) využili 111, pro druhou část (dotazník B) jsme využili 104.

Dotazníky jsme u každého jednotlivého zadání třídili podle typu chyb, který se v odpovědích objevoval. Tyto chyby jsme kvantifikovali a snažili jsme se na nich popsat tendence, které žákovské odpovědi vykazovaly. Zaměřovali jsme se především na chyby syntaktické, ale i přesto jsme upozornili na některé chyby gramatické a pravopisné.

5 Výsledky výzkumu

Výsledky jsou prezentovány postupně v následujícím pořadí:

1. Dotazník A = kondenzace souvětí,
2. Dotazník B = dekonenzace souvětí.

Každý dotazník sestával z 10 vět nebo souvětí, se kterými žáci pracovali. Tyto věty jsou očíslovány 1-10. Příkladové věty tedy označujeme kombinací písmene (A/B) a čísla (1-10).

5.1 Dotazník A – kondenzace souvětí

5.1.1 Příklad A1 – *Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.*

Kondenzovat souvětí A1 se pokusili téměř všichni žáci, s výjimkou jediného. Úspěšnou kondenzací bez ztráty či změny významu jsme zaznamenali u celkem 51 žáků, kondenzovaná odpověď zněla: „*Tomáš si přál být o Vánocích doma.*“ Častěji jsme tuto odpověď zaznamenali u žáků základních škol, šlo o 29 z nich.

Někteří žáci při transformaci souvětí obsah původní řídicí věty nominalizovali pomocí přivlastňovacího adjektiva, zatímco obsah vedlejší věty skutečně kondenzovali – vypustili predikát. Jejich odpověď vypadala následovně: „*Tomášovo přání bylo být o Vánocích doma.*“ Takovou kondenzaci považujeme za přijatelnou, protože se žákům povedlo zachovat původní význam.

Nejčastěji, ve 32 případech, se chyba v odpovědích projevila v úplné změně predikátu řídicí věty na *chtěl* (popř. *chce*). Slovesa *chtít* a *přát si* vyjadřují touhu člověka po něčem, ovšem vnímáme mezi nimi jemný významový rozdíl – pokud něco *chceme*, klíčová je naše vůle a jakási asertivita v ní obsažená. Pokud *si* něco *přejeme*, na naší vůli nemusí tolik sejt.

Častým jevem byla také změna času u predikátu řídicí věty z minulého na přítomný: *přál* – *přeje*. Domníváme se, že se jedná o chybu z nepozornosti, nebo o žákovu snahu aktualizovat sdělení.

Kromě toho se objevovala i změna kondenzovaného predikátu vedlejší věty, kdy byla původní varianta nahrazena variantami jako „*(...) zůstat o Vánocích doma /strávit Vánoce doma*“. Tyto varianty pravděpodobně odrážejí žákovské zkušenosti s vánočními svátky.

Další typ chyby představoval anakolut – „*Tomáš si přál chtěl být o Vánocích doma.*“. Dále se jednalo o zachování souvětí jako takové, či doplňování nadbytečných informací.

5.1.2 Příklad A2 – *Nabídl se, že mi pomůže.*

Druhé souvětí v dotazníku způsobilo žákům při kondenzaci celou řadu problémů. Úspěšnou kondenzaci bez ztráty významu provedlo 5 žáků, přičemž za kompletní kondenzaci považujeme větu *Nabídl mi svou pomoc.*

V jediném případě žák kondenzoval do věty „*Nabídl se pomoci mi.*“, kterou považujeme taktéž za úplnou. Žák sice neprovedl nominalizaci slovesa z vedlejší věty, jak jsme očekávali, i tak se mu ale povedlo zachovat nutný komplement *mi* i zvrtné zájmeno *se* odkazující na původního činitele děje.

Vůbec nejčastěji, v 64 dotaznicích, jsme zaznamenali odpověď: „*Nabídl mi pomoc.*“. Uznáváme, že žáci správně naplnili gramatický větný vzorec slovesa *nabídnout*: S_{nom} – VF – S_{dat} – S_{acc.}. Ovšem v původním souvětí nacházíme zvrtné zájmeno *se*, které odkazuje k mluvčímu, v tomto případě k tomu, kdo nabízí pomoc. Tento prvek však žáci při kondenzaci nerespektovali. Buď nevěděli, jak ho do věty zakomponovat (skrže zájmeno *svou*), nebo ho nepocíťovali jako podstatný.

Za významnou chybu, které se žáci rovněž dopouštěli, považujeme i vynechání beneficienta nabídky realizovaného zájmenem *mi*. V odpovědi: „*Nabídl pomoc.*“ je zřetelné vynechání valenční pozice. V konkrétní jazykové situaci může být taková výpověď plnohodnotná, to ovšem není případ vzorového souvětí, které mělo tuto valenční pozici obsazenou.

Spíše v jednotkách případů se objevovala chybná vazba slovesa *nabídnout*, např. *nabídnout o pomoci / nabídnout k pomoci / nabídnout se s pomoci.*

Souvětí poukázalo na problém žáků rozlišit sloveso *pomoct* a podstatné jméno *pomoc*. „*Nabídl mi pomoct.*“ pak považujeme za neúspěšný pokus souvětí kondenzovat hned ze dvou důvodů: část informace byla vynechána a infinitiv neodpovídá požadované větné struktuře.

V jednom případě žák volil stejnou strategii jako v prvním souvětí (A1), tedy nominalizoval predikát řídicí věty a zároveň kondenzoval predikát vedlejší věty: „*Jeho nabídka byla mi*

pomoct.“ Takovou odpověď považujeme za přijatelnou, ale věříme, že její tvorba není pro žáky zcela přirozená. 3 žáci zachovali strukturu souvětí.

5.1.3 Příklad A3 – *Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.*

Za úplný kondenzát třetího příkladu považujeme větu *Předem mě varoval před strmou sjezdovkou.* Takto formulovanou odpověď jsme získali od 28 žáků. Poměr těchto odpovědí byl mezi žáky základních škol a víceletých gymnázií vyrovnaný.

Chybnou vazbu slovesa *varovat* použilo 33 žáků, například ve větě: „*Předem mě varoval o strmé sjezdovce.*“ Pokud sloveso *varovat* chápeme ve významu „upozornit někoho na nebezpečí“, lze předpokládat, že zde došlo ke kontaminaci větné vazby, při které se vazba *informovat o* přenesla na sloveso *varovat* (*informovat o* → *varovat o*). Kromě této nesprávné vazby se v odpovědích objevovaly také varianty *varovat na strmou sjezdovku*, nebo dokonce *varovat k strmé sjezdovce*.

Příklady jako „*Varoval mě před strmostí sjezdovky.*“ / „*Varoval mě o strmosti sjezdovky.*“ nás přiměly přemýšlet o významu podstatného jména *strmost*. Slovník spisovného jazyka českého ovšem tento pojem zná pouze jako terminus technicus užívaný ve fyzice (SSJČ, *strmost*).

Co se významu původního souvětí týče, žáci nejčastěji vynechávali časový údaj *předem*. V jednom případě žák zaměnil charakteristiku sjezdovky, že *strmé* udělal *prudkou*. Můžeme přihlídnout k tomu, že se jedná o synonyma.

V 15 případech, což je dosud nejvyšší počet, žáci zachovali původní podobu souvětí. Zdá se, že žákům činilo obtíže kondenzovat vedlejší věty, která obsahovala přísudek jmenný se sponou.

5.1.4 Příklad A4 – *Spolužák mě poprosil, abych mu půjčil lepidlo.*

Spolužák mě poprosil o půjčení lepidla. je odpověď, kterou jsme očekávali a kterou uznáváme jako kompletní kondenzaci bez ztráty významu. V dotazníku ji provedlo celkem 27 žáků, z toho 16 z gymnázia.

Z neúplných kondenzátů se nejčastěji objevovala varianta „*Spolužák mě poprosil o lepidlo.*“ Je pravděpodobné, že si při kondenzaci žáci představovali jim známou situaci, ve které bývá z kontextu zřejmé, co „spolužák“ s lepidlem zamýšlí – tedy jestli jde o půjčení, vrácení,

vlastnění apod. Nicméně vzorový příklad na toto kontextové doplnění myslí, naproti tomu žáci ho při kondenzaci opomenuli.

V dotazníku se poprvé objevil zajímavý jev – záměna vidové příslušnosti slovesa v řídicí větě. 5 žáků změnilo dokonavé *poprosit* na nedokonavé *prosit*. Tato úprava samozřejmě ovlivňuje význam původního souvětí, protože spolužákova prosba se najednou stává naléhavější.

Za zmínku stojí také odpovědi jako „*Poprosil o půjčení lepidla.*“ nebo „*Poprosil o půjčku lepidla.*“ V těchto případech byla vynechána obligatorní pozice predikátu *poprosit* – S_{acc} – v souvětí zastoupena zájmenem *mě*. Tato chyba se vyskytla celkem ve 13 případech, z toho 12 pocházelo od žáků jedné základní školy.

V odpovědích se také objevila změna predikátu, kdy bylo sloveso *poprosil* nahrazeno slovesem *chtěl*, například ve větě: „*Spolužák chtěl půjčit lepidlo.*“ Obě slovesa (*chtít* a *prosit*) vyžadují stejnou gramatickou strukturu (S_{nom} – VF – S_{acc}) a vyjadřují vůli mluvčího dosáhnout určitého cíle. Je však zřejmé, že sloveso *prosit* zároveň signalizuje snahu o zdvořilé vyjádření, která byla touto změnou vynulována.

5.1.5 Příklad A5 – *Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.*

Opakovaně popíral přeposlání toho řetězového e-mailu. je výsledek kondenzace, který považujeme za úplný a gramaticky správný. Úlohu A5 tímto způsobem vyřešilo pouze 16 žáků, z toho 11 z gymnázia. Znovu se tedy projevuje lepší schopnost kondenzovat souvětí u žáků gymnázií.

Na jednom z gymnázií se kromě správné odpovědi objevily ještě dvě další varianty: „*Opakovaně popíral přeposlání řetězového e-mailu.*“ a „*Opakovaně popíral přeposlání e-mailu.*“ Obě tyto odpovědi obsahují stejný typ chyby – vynechání shodného atributu.

Pokud jde o kondenzaci predikátu vedlejší věty, všichni žáci daného gymnázia ji zvládli správně. Nejčastější chybou však bylo vynechání atributu „*toho*“. Žáci pravděpodobně považovali toto ukazovací zájmeno za nadbytečné, přestože v dané komunikační situaci hraje důležitou roli, protože pomáhá mluvčímu odkazovat na konkrétní jev. Jinými slovy, absence tohoto zájmena mohla být způsobena tím, že si žáci nebyli jistí, k jakému konkrétnímu jevu odkazuje, a proto ho vypustili.

Vynechání jednoho či obou atributů se dopustilo celkem 40 žáků. 13 žáků si s kondenzací neporadilo vůbec a zachovalo větnou strukturu souvětí, z toho 12 z nich bylo žáky základních škol.

Podobně jako u předchozího souvětí A4 se i v souvětí A5, resp. jeho kondenzátu, objevila záměna vidové příslušnosti slovesa. Z *popírání* žáci udělali *popření*: „*Opakovaně popřel přeposlání toho řetězového e-mailu.*“ Vidová příslušnost hraje zásadní roli při interpretaci významu souvětí, a proto je tato záměna poměrně závažnou chybou. Zatímco původní formulace naznačuje proces nebo opakovaný děj, použití dokonavého slovesa *popřít* posouvá význam směrem k ukončení děje.

Předpokládali jsme, že žáci, kteří změnili vid predikátu, budou ti samí, kteří ve svých odpovědích vynechali příslovečné určení *opakovaně*. Dalo by se totiž předpokládat, že právě absence této části věty vedla k vnímání děje jako jednorázového, a to mohlo způsobit použití dokonavého vidu. Nicméně se nám tato souvislost nepotvrdila.

Změnu z „*přeposlání e-mailu*“ na „*poslání e-mailu*“ udělalo 5 žáků. Původní *přeposlání* vyjadřuje odstup mluvčího, který není tvůrcem původního e-mailu. Pokud ale podle některých žáků mluvčí e-mail *poslal*, posunuli tím zodpovědnost za vymyšlení a šíření e-mailu na mluvčího. V jednom případě se žák zřejmě pokusil zachovat jakýsi distanc mluvčího od autorství e-mailu tak, že do kondenzátu přidal nadbytečné zájmeno *své*: „*Opakovaně popíral své přeposlání toho řetězového e-mailu.*“

Ztráta významu se projevila i u odpovědi jako „*Opakovaně popíral ten řetězový e-mail.*“ Žáci tímto způsobem odstranili predikát z vedlejší věty úplně, a tím význam změnili. Původní souvětí v dotazníku žákům neposkytuje kontext komunikační situace, a proto žáci nemohli vynechat kondenzát původního predikátu. Touto kondenzací vyjádřili spíše to, že mluvčí popírá existenci reálného jevu, tedy řetězového e-mailu.

5.1.6 Příklad A6 – Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Souvětí A6 se ukázalo jako velmi problematické. Správnou odpověď jsme získali celkem od 10 žáků: „*Adam slíbil svou účast na závodě.*“ Poměr správných odpovědí byl mezi žáky základních škol a gymnázií vyrovnaný.

Ve 3 případech se žáci pokusili zachovat význam původního souvětí, namísto zájmena *svou* však použili zájmeno *jeho*. Podobně jako v příkladu A2 se domníváme, že žáci mají potíže s používáním zájmena *svůj* pro vyjádření přivlastňování. V případě souvětí A2 i A6 se tedy projevila konkurence mezi zájmeny *můj (jeho)* a *svůj*.

Pozici pro zájmeno *svou* vynechalo 41 žáků. V těchto případech si konkurovaly kondenzáty „*Adam slíbil účast v závodu.*“ a „*Adam slíbil účast na závodu.*“ Podstatné jméno *účast* dovoluje žákům použít obě předložky k vyjádření téže vazby.

Rozdíly se objevovaly i v případě skloňování podstatného jména *závod*. Jak uvádí Internetová jazyková příručka (IJP, *závod*), jedná se o podstatné jméno vzoru *hrad* (podvzoru *les*), u kterého v šestém pádě jednotného čísla připadají v úvahu dvě varianty koncovek: *-u/-ě(e)*. Distribuce mezi těmito variantami není striktně vymezená, projevují se však některé tendence. Jedna z nich poukazuje na to, že v případě syntaktické funkce příslovečného určení místa či způsobu bývá ve slově koncovka *-ě(e)*.

V 7 případech žáci pozměnili význam souvětí tak, že kondenzací odstranili predikát původní řídicí věty: „*Adam se zúčastní závodu.*“ Pochopitelně to nesplňuje námi očekávanou odpověď, protože žáci zcela zanedbali význam slibu – vyjádření závazku něco udělat. V takto kondenzované větě mluvčí vyjadřuje, že se má s Adamovou účastí na závodu počítat.

Ke změně v řídicí větě došlo i v případech, kdy žáci buď zcela zaměnili původní predikát: „*Adam se zaslíbil o zúčasti závodu.*“ / „*Adam se chtěl zúčastnit závodu.*“ / „*Adam udělal slib o zúčastnění závodu.*“, nebo změnili vidovou příslušnost slovesa: „*Adam sliboval účast v závodě.*“

Úplná změna významu nastala tam, kde žáci vytvořili kondenzát „*Adam slíbil účast závodu.*“ Vytvořili tak gramatický vzorec $S_{nom} - VF - S_{gen}/S_{dat}$, který po významové stránce dává podstatnému jménu v genitivu roli *patiens* (Adam slíbil někomu, že se *závod zúčastní*), nebo v dativu roli adresáta slibu (Adam slíbil, že se *závod zúčastní něčeho*). Jednalo se však jen o nižší jednotky odpovědí.

Zajímavým momentem kondenzace u tohoto souvětí je způsob, jakým žáci původní predikát vedlejší věty kondenzovali. Mimo již zmíněné příklady uveďme, že tvoření podstatného jména ze slovesa *zúčastnit se* byla pro některé opravdu problematická. V 11 případech žáci

nominalizovali za vzniku podstatného jména *zúčast*. Mimo neexistenci takového slova podotkneme, že v několika případech žáci zapsali slovo jako *zúčast*. Je pravděpodobné, že žáci, kteří takto kondenzovali souvětí, se inspirovali původním zápisem predikátu a nedošlo jim, že předpona u tohoto slovesa mění jeho význam, ale nemusí být přítomna v něm příbuzných slovech. Další nesmyslnou nominalizací bylo i slovo *zúčastnost*.

5 žáků se nepokusilo provést kondenzaci souvětí vůbec, 11 žáků zachovalo větnou strukturu souvětí. Celková úspěšnost byla velmi nízká kvůli zmíněným důvodům.

5.1.7 Příklad A7 – *V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.*

Za správně zkondenzované souvětí A7 považujeme varianty: *V televizi hlásili možné namrzání silnic.* / *V televizi hlásili možnou námrazu na silnicích.* Celkem tímto způsobem provedlo operaci 7 žáků, poměr mezi těmito variantami byl 3:4. Klíčové bylo, že žáci neopomněli vyjádřit v kondenzátu možnost, která se k situaci vázala. To, že budou silnice namrzat, nebylo jisté.

V 8 případech se žáci pokusili zachovat původní vyjádření možné situace následovně: „*V televizi hlásili možnost namrznutí / namrzání / namrznutých silnic.*“ Domníváme se, že zejm. druhá z uvedených variant je celkem přijatelná, ovšem poněkud nepřírozená.

Ve valné většině případů však žáci onu možnost opomenuli zcela. Kondenzované věty pak vypadaly různě. Nejčastěji se objevovaly možnosti „*V televizi hlásili o namrzání / namrznutí / námraze silnic.*“ Na takových odpovědích bychom chtěli ilustrovat dvě chyby. První se týká vazby, kterou tvoří predikát *hlásit*. Žáci často zaměňovali vazbu slovesa *hlásit* s vazbou slovesa *hlásit se*. Oba výrazy tvoří stejný gramatický větný vzorec: S_{nom} – VF – S_{acc}, avšak výraz *hlásit se* doplňuje předložkový 4. pád – o koho/co se hlásit. Je možné, že u těchto sloves došlo ke kontaminaci větné vazby.

Druhou chybou, kterou bychom chtěli na výše zmíněných větách ilustrovat, je rozdíl ve slovesném vidu. V původním souvětí nacházíme sloveso *namrzat*, nikoliv *namrznout*. Odvozené dějové substantivum by tak mělo mít podobu *namrzání*, ne *namrznutí*.

V řídicí větě jsme si mohli povšimnout taktéž dvou typů chyb. První z nich bylo vynechání příslovečného určení *v televizi*. Žáci na něj buď zapomněli, nebo očekávali, že predikát *hlásit* sám o sobě vyjadřuje, skrze jaké médium (televizi, rádio aj.) informaci o námraze hlásí.

Druhou chybou byla změna predikátu řídicí věty. Objevovaly se varianty jako „*V televizi vyhlásili namrzlé silnice.*“ nebo „*V televizi říkali o namrznutých silnicích.*“ nebo „*V televizi upozorňovali před námrazou silnic.*“ Je zřejmé, že v některých z těchto odpovědí se objevovaly chyby ve vazbě slovesa.

Sloveso *namrzat* také způsobilo žákům řadu potíží. Nominalizaci žáci často provedli za pomoci jiné předpony, nebo ji úplně vynechali: „*V televizi hlásili zamrzání silnic.*“ / „*Hlásily mrznoucí silnice.*“

Následující chybné kondenzace, které uvádíme, se objevovaly v nižších jednotkách případů. U 3 žáků došlo k vypuštění neshodného atributu: „*V televizi hlásili námrazu (silnic).*“ Někteří žáci zcela vynechali původní začátek souvětí: „*Silnice mohou namrzat / mohou být namrzlé.*“ Někteří se o kondenzaci souvětí vůbec nepokusili, jiní ponechali strukturu souvětí.

5.1.8 Příklad A8 – *Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.*

Nabídl mi jít na ten výlet s nimi. je ideálně provedená kondenzace souvětí, kterou do dotazníku napsalo 8 žáků. Opět se prokázala mírná převaha u žáků z gymnázií (5 z 8 žáků).

Nejvíce odpovědí (13) mělo podobu „*Nabídl mi jít na výlet s nimi.*“, která opomenula ukazovací zájmeno *ten*. V původním souvětí odkazuje ukazovací zájmeno na smyšlenou situaci, o které se potenciální mluvčí mohli bavit. Stejně jako u souvětí A5, předpokládáme, že žákům odkaz na smyšlenou situaci nepřišel dostatečně důležitý, případně se jevil jako nadbytečný, a proto ho vynechali. Po syntaktické stránce byla taková odpověď jinak v pořádku.

Co se týče predikátu řídicí věty, jeho podoba se v některých případech více či méně proměnila. V jednom případě žák změnil predikát úplně na: „*Pozval mě na výlet s nimi.*“ – významově vzato jsou si predikáty blízké, ovšem každý z nich tvoří jiný gramatický větný vzorec. Predikát *nabídnout* tvoří gramatický větný vzorec $S_{nom} - VF - S_{dat} - S_{acc}$, oproti tomu predikát *pozvat* tvoří vzorec $S_{nom} - VF - S_{acc} - ADV_{loc}$ / na S_{acc} . Přičemž příslovecné určení místa lze vynechat pouze v případě, že mluvčí zná situační kontext. Po srovnání těchto dvou

vzorců je zřejmé, že predikáty nelze volně zaměňovat. „*Dali nám nabídku k výletu.*“ je třetí způsob, kterým žáci pozměnili původní predikát, v podstatě jej multiverbizovali.

Někteří žáci zvolili takový způsob kondenzace, při kterém beneficienta situace postavili do podmětové pozice: „*Dostala jsem nabídku k výletu.*“ Změnili tedy roli mluvčího – původně zprostředkovaná nabídka od třetí osoby byla nyní formulována „z úst“ beneficienta, osoby první. Kromě toho žáci v takovém případě vynechali část významu – výlet se koná s někým dalším, *s nimi*.

Podíváme-li se na změny v původní vedlejší větě, můžeme říct, že nejčastěji změnil žáci původní predikát *jít* na jiný: „*Nabídl mi připojit se k nim na výlet.*“ / „*Nabídl mi účast na výletu s nimi.*“ / „*Nabídl mi zúčastnit se výletu s nimi.*“ / „*Nabídl mi spoluúčast na výletě.*“ Můžeme si všimnout, že žáci často asociovali nabídku na výlet s účastí beneficienta, proto pravděpodobně měnili původní predikát na slova příbuzná slovu *účast*.

20 žáků vynechalo původní predikát vedlejší věty zcela: „*Nabídl mi výlet s nimi.*“ Těžko z takové kondenzované věty říct, jakým způsobem se budou účastníci výletu přemisťovat. V dotazníkovém souvětí je však způsob cestování vyjádřen – *chůzí*, žáci ho zkrátka vynechali.

V nižších jednotkách případů žáci opomenuli také různé gramatické i sémantické pozice. Uvedme alespoň příklady jako: „*Nabídl mi výlet.*“ / „*Nabídl mi jít na výlet.*“ / „*Nabídl mi jejich společnost.*“ / „*Nabídl mi výlet s ostatními.*“ U většiny z nich se objevovaly různé typy chyb, které jsme zmínili výše.

15 žákům se nepovedlo souvětí zkondenzovat, s menšími změnami zachovali strukturu souvětí. 8 žáků odpověď nevyplnilo.

5.1.9 Příklad A9 – *Svémi slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.*

Kondenzace devátého souvětí s sebou přinesla řadu potíží. V první řadě věnujme pozornost správným odpovědím, kterých bylo celkem 20. Původní souvětí říká, že se někdo (třetí osoba) *svými slovy* snažila přesvědčit mluvčí, aby změnila názor. Kondenzace tedy vypadá následovně: „*Svémi slovy mě přesvědčila ke změně názoru.*“ Za správnou odpověď považujeme i: „*Svémi slovy mě přesvědčila změnit názor.*“ Tento slovosled akcentuje vlivná slova, která recipientku přesvědčila svůj názor změnit. Prvním způsobem úlohu vyřešilo

8 žáků, druhým způsobem 12 žáků. Poprvé výrazně převyšovaly správné odpovědi žáků ze základních škol, celkem správně odpovědělo 15 žáků z 20.

Ve 41 případech žáci kondenzovali souvětí do podoby: „*Svými slovy mě přesvědčila o změně názoru.*“ Predikát *přesvědčit* sice nabízí dva myslitelné předložkové pády (k čemu / o čem), každý ovšem nese trochu jiný význam.

Chybná větná vazba predikátu *přesvědčit* se objevila v odpovědích: „*Svými slovy mě přesvědčila na změnu názoru.*“ Žáci také v jednotkách případů měnili osobu nebo rod slovesa z původní řídicí věty: „*Přesvědčila jsem se o změně názoru.*“ nebo „*Přesvědčil mě o změně názoru.*“

Žáci v 7 případech použili ke kondenzaci dějové substantivum *změnění*: „*Svými slovy mě přesvědčila o/ke změnění názoru.*“ Tyto odpovědi lze také považovat za přijatelné, přestože nám připadá vhodnější nominalizace *změna*.

Mírný posun ve významu jsme zaznamenali v odpovědích: „*Změnila jsem názor kvůli jeho/jejím přesvědčení/m.*“ V takových případech není jednoznačně zřejmé, zda adresát komunikátu (přesvědčovaný) změnil názor proto, že ho mluvčí *přesvědčovala*, nebo proto, že ho *její přesvědčení* přimělo názor změnit. V jediném případě se objevila odpověď: „*Kvůli jejím slovům jsem změnila názor.*“ Tím, že se z původní řídicí věty stalo příslovecné určení příčiny, se posouvá těžiště pozornosti směrem k přesvědčované osobě, nikoliv k tomu, kdo přesvědčoval.

9 odpovědí mělo stále strukturu souvětí, pouze 3 dotazníky zůstaly bez odpovědi.

5.1.10 Příklad A10 – *Dám vědět, jestli přijedu.*

Dám vědět o svém možném příjezdu. je odpověď, kterou považujeme za ideálně provedenou kondenzaci původního souvětí. Bohužel jsme takovou odpověď nezískali od žádného z žáků.

Vysvětlujeme si to tak, že v tomto případě bylo pro žáky pravděpodobně náročné vyjádřit možnost situace, která je v souvětí vyjádřena spojkou *jestli*. Pokud odhlédneme od nevydařeného vyjádření oné možnosti, žáci odpověděli „správně“ v 6 případech: „*Dám vědět o svém příjezdu.*“ / „*Dám vědět svůj příjezd.*“ Tuto odpověď jsme zaznamenali stejným dílem u žáků ZŠ i u žáků gymnázií.

Problém s přivlastňovacím zájmenem *svůj* se objevil i v tomto případě (stejně jako u souvětí A2 a A6). Ve 21 případech žáci zaměnili zájmeno *svůj* za zájmeno *můj*: „*Dám vědět můj příjezd. / Dám vědět o mém příjezdu.*“ Častěji tuto chybu udělali žáci gymnázia (14).

Vůbec nejčastěji se vyskytovala odpověď, která atribut *svůj* vynechávala úplně. 25 žáků tak odpovědělo způsobem: „*Dám vědět o příjezdu.*“ Žáci touto kondenzací vynechali podstatnou informaci, která byla implicitně obsažena ve tvaru predikátu původní vedlejší věty (*příjezdu – já*).

Predikát *dát vědět* tvoří gramatický větný vzorec $S_{nom} - VF - S_{dat} - S_{acc}/S_{lok}$. V námi vytvořeném souvětí jsme vynechali gramatickou i sémantickou pozici pro substantivum ve 3. pádě (beneficienta informace), pokládali jsme ji za automatickou. Žáci, kteří do kondenzované struktury doplnili roli beneficienta (*vy, ty*), správně zaznamenali prázdnou pozici. Proto odpovědi jako „*Dám ti vědět svůj příjezd.*“ nebo „*Dám vám vědět o svém příjezdu.*“ považujeme za správné. Celkem se nám sešlo takových odpovědí 7.

Chyby nastaly i tam, kde žáci nějakým způsobem změnili predikát původní hlavní věty. Změna se týkala buď slovesného způsobu: „*Dala bych vám vědět o svém příjezdu.*“, nebo šlo o kompletní nahrazení predikátu *dát vědět* za jiný: „*Upozorním příjezd.*“

Kondenzovaný predikát z původní vedlejší věty žáci změnili na jiný v 7 případech. Utvořili následující souvětí. „*Dám vědět o své přídomnosti.*“ (2x) / „*Dám vědět o mé zúčasti.*“ / „*Dám vědět o přijetí.*“ / „*Dám vědět o své účasti.*“ / „*Dám vědět později.*“ / „*Dám vědět o příchodu.*“ Ve všech případech šlo o žáky základních škol.

Podobu souvětí ponechalo celkem 24 žáků, tuto chybu činili spíše žáci základních škol (21). Prázdný řádek bez odpovědi zanechalo 9 žáků.

5.2 Dotazník B – dekonverzace souvětí

5.2.1 Příklad B1 – *Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.*

Očekávaným postupem při dekonverzaci prvního souvětí bylo, že žáci změní pozici objektu v předmětnou vedlejší větu. *Sdělila mi, proč se tak/takto rozhodla.* byla tedy předpokládaná odpověď, kterou jsme získali od 14 žáků. Žáci základních škol si vedli o něco lépe, správnou odpověď vymyslelo 9 z nich. Při dekonverzaci uznáváme obě možnosti zájmeného příslovce *tak/takto*.

U 3 žáků gymnázií se objevily ještě dvě varianty správné odpovědi: „*Sdělila mi, z jakého důvodu se tak rozhodla.*“ / „*Sdělila mi, jaký byl důvod jejího rozhodnutí.*“ Žáci v *takto* vytvořených souvětích respektovali původní pozici pro objekt (*důvod*), který vyjádřili vedlejší větou předmětnou.

Vůbec nejčastěji žáci rozšiřovali původní jednoduchou větu do podoby: „*Sdělila mi důvod, proč se tak/takto rozhodla.*“ Takovou dekonverzaci provedla bezmála polovina žáků (50). V jednom případě dokonce žák využil opěrného ukazovacího zájmena k výstavbě souvětí: „*Sdělila mi důvod toho, proč se tak rozhodla.*“ Můžeme říct, že tyto dekonverzáty posunuly původní význam věty jednoduché. Gramatický větný vzorec byl naplněn už v hlavní větě (S_{nom} – VF – S_{dat} – S_{acc}), vedlejší věta namísto toho vyjadřuje charakteristiku *důvodu* rozhodnutí. Jedná se o vedlejší větu přívlastkovou.

Podobnou změnu významu jsme pozorovali i tam, kde žáci dekonverzovali do souvětí: „*Sdělila mi důvod, proč se rozhodla.*“ / „*Sdělila mi, proč učinila své rozhodnutí.*“ Kromě již zmíněného posunu významu vedlejší věty, žáci v těchto svých odpovědích vynechali odkazovací zájmené příslovce. To způsobilo, že význam souvětí kladl větší důraz na to, že se původní „mluvčí“ rozhodla. Ne tedy *jakým způsobem*, ale že *vůbec*.

Následující odpovědi se objevovaly v nižších jednotkách případů, proto je pouze zmíníme. Ve 3 případech žáci změnili predikát vzniklé řídicí věty: „*Řekla mi důvod, proč se tak rozhodla.*“ U 4 případů došlo k vyšinutí z větné vazby: „*Řekla mi důvod, abychom svůj názor změnila na tvůj.*“ / „*Sdělila mi svůj důvod svého rozhodnutí.*“ V ojedinělých případech žáci nějakým způsobem úplně změnili původní význam věty, např.: „*Sdělila mi, že svého*

rozhodnutí nelituje. “ Objevila se také nevhodná vazba predikátu: „*Sdělila mi, že má důvod na své rozhodnutí.*“

9 z 10 žáků, kteří nezvládli rozšířit větu do podoby souvětí, bylo ze základních škol. V 5 případech zůstala kolonka pro odpověď prázdná.

5.2.2 Příklad B2 – *Poprosila mě o ovocný čaj.*

Gramatický větný vzorec predikátu *poprosit* lze přiblížit zápisem $S_{nom} - VF - S_{acc} - o S_{acc}$. Z toho je patrné, že námi obsazená pozice *ovocný čaj* má povahu předmětu. Proto jsme také očekávali a považujeme za správnou odpověď tu, která vytváří vedlejší větu předmětnou: *Poprosila mě, abych jí uvařila/jiný vhodný predikát čaj.* Takovou odpověď jsme získali od 59 žáků.

Rozdíly mezi správnými odpověďmi byly ve vymyšlení predikátu nově vzniklé vedlejší věty. Nejčastěji, ve 29 případech, žáci utvořili větu pomocí predikátu *udělat*: „*Poprosila mě, abych jí udělala/a ovocný čaj.*“ Dále se objevovaly varianty s predikáty *dát, nalít, uvařit, připravit, podat, donést, přinést*. Rod osoby vyjádřený ve vzniklém predikátu pravděpodobně odrážel pohlaví žáků, distribuce ženského a mužského rodu byla totiž celkem rovnoměrná.

V ojedinělých případech se objevila chyba, která zřejmě souvisí s distribucí spojky *aby* ve vedlejších větách. Někteří žáci jsou pravděpodobně zvyklí, že se tento spojovací výraz hojně užívá k tvoření vedlejší věty účelové. S touto znalostí také žáci vytvořili několik souvětí, ve kterých posunuli význam původní věty: „*Poprosila mě, abych jí mohla nalít čaj.*“ / „*Poprosila mě, aby si mohla dát čaj.*“ / „*Poprosila mě o čaj, aby měla co pít.*“

Obecně můžeme říct, že žáci vybírali mezi spojovacími výrazy *aby / jestli*. Vedlejší větu za pomoci spojky *jestli* utvořilo 28 žáků. Nejčastěji šlo o souvětí: „*Poprosila mě, jestli bych jí udělala ovocný čaj.*“ Dále se objevily predikáty jako *nalila bych, přinesl bych, neuvařil bych, neudělala bych*. V podstatě se zmíněné predikáty podobají těm, které žáci vymysleli u souvětí se spojovacím výrazem *aby*. S tím rozdílem, že u souvětí se spojovacím výrazem *jestli* žáci uváděli tvar slovesa v podmiňovacím způsobu. Může za to pravděpodobně fakt, že spojovací výraz *jestli* připomíná nepřímou otázku. Nemůžeme přitom mluvit vyloženě

o nepřímé otázce, spíš o nejistém faktu, který by mluvčí potřeboval zjistit/ověřit (VVČ, s. 152).

Žáci utvořili taková slovesa, která se lišila slovotvornou předponou *ne-*: *udělal/neudělal, uvařila/neuvařila* atp. Jak uvádí Daneš (VČČ, s. 153), lze použít kladnou i zápornou variantu víceméně synonymně. Po stylistické stránce však doplníme, že mluvčí používají zápornou podobu slovesa tam, kde mohou očekávat kladnou odpověď. V situaci, kdy někoho *poprosíme* o čaj, bychom málokdy očekávali, že nás druhý s naší žádostí odmítne, proto platí, že záleží na mluvčím, jakou variantu slovesa vybere.

Jen ve 4 případech jsme obdrželi pozměněnou odpověď, která si zachovala podobu věty jednoduché. Chyby žáci dělali častěji tam, kde zvolili spojovací výraz *aby*. Druhé souvětí dotazníku B jinak můžeme hodnotit jako velmi zdařilé.

5.2.3 Příklad B3 – Přesvědčil ho k cestě do hor.

Gramatický větný vzorec predikátu *přesvědčit* v původní větě odpovídá zápisu $S_{nom} - VF - S_{acc} - k S_{dat}$, proto jsme očekávali, že žáci utvoří souvětí s vedlejší větou předmětnou. Naše očekávání se naplnilo ve všech případech, vyjma těch, kde žáci ponechali větnou strukturu věty jednoduché (celkem 7 odpovědí). Pouze u jednoho žáka zůstal řádek pro odpověď prázdný.

V 51 případech žáci rozšiřovali původní větu do podoby: „*Přesvědčil ho, aby šel/jel/cestoval do hor.*“ Z původní *cesty* tedy žáci odvozovali způsob, jakým se adresát mohl pohybovat. Ze syntaktického hlediska můžeme říct, že žáci původní neshodný přívlastek (*cesta*) *do hor* změnili na příslovečné určení místa. V jednom případě žák využil k výstavbě souvětí odkazovací zájmeno *to*: „*Přesvědčil ho k tomu, aby šel do hor.*“ Poměr takto utvořených souvětí byl mezi žáky gymnázií a základních škol vyrovnaný.

U 16 žáků jsme zaznamenali odpověď: „*Přesvědčil ho, aby šel k cestě/na cestu do hor.*“ Žáci v takovém případě ponechali původní podobu věty, kterou jen rozšířili o nový predikát. Oproti výše zmíněnému způsobu rozšíření větné strukturu je patrné, že žáci v tomto případě chtěli zachovat přívlastek *do hor*.

Často, v 18 případech, se ve vytvořeném souvětí objevovala nadbytečná informace: „*Přesvědčil ho, aby s nimi/s ním šel na cestu do hor.*“ Nemůžeme říct, že by taková souvětí

byla chybná. Z původní věty může žák domýšlet, že mluvčí přesvědčoval adresáta ke společné cestě.

Následující transformace do podoby souvětí se objevovaly v nižších jednotkách případů, proto vyjmenujeme jen některé z nich. V různých obměnách docházelo ke změně osoby. Můžeme uvést příklady, kdy byla změněna osoba původního mluvčího: „*Přesvědčil jsem ho, aby šel do hor.*“ Někteří žáci také osobu mluvčího úplně vynechali, původní predikát vyjádřili v trpném rodě: „*Byl přesvědčen, aby šel do hor.*“ Jiná změna se objevila i v tom, kdo byl podle žáků přesvědčován: „*Přesvědčil mě, abych šel do hor.*“

Souhrnně bychom však mohli tvrdit, že i v tomto případě byla pro žáky transformace věty na souvětí vcelku snadná.

5.2.4 Příklad B4 – *Radil nám pozvat i Julii.*

Očekávali jsme, že žáci budou nejčastěji rozšiřovat větu do podoby *Radil nám, abychom pozvali i Julii.* Naše očekávání se naplnilo, takové souvětí utvořilo 57 žáků. Poměr správných odpovědí mezi žáky gymnázií a základních škol byl opět víceméně vyrovnaný – 27:30.

Přestože se naše práce nezaměřuje primárně na chyby morfologické, ale syntaktické, v tomto případě je nutné podotknout, že vůbec nejčastější chybou (22 dotazníků) při vytváření souvětí byl chybný zápis podmiňovacího způsobu: „*Radil nám, aby jsme/abysme pozvali i Julii.*“ Můžeme říct, že jsme takové odpovědi do jisté míry předpokládali, protože se jedná o častou žakovskou chybu, která je typickým příkladem hyperkorektnosti.

Dalšími způsoby, kterými žáci tvořili souvětí, byly: „*Radil nám, at' pozveme i Julii.*“ a „*Radil nám, že máme pozvat i Julii.*“ První souvětí (objevili jsme u 3 žáků) odpovídá situaci, ve které mluvčí reprodukuje výpověď druhé osoby, respektive její výzvu (tomu odpovídá částice *at'*). Druhé souvětí (u 4 žáků) se spíše podobá variantě se spojkou *aby*.

Celkem 4 žáci změnili osobu, která dostávala radu: „*Radil mi, abych pozval i Julii.*“ / „*Radil mu, aby pozval i Julii.*“ V prvním případě se domníváme, že žáci situaci vztáhli k vlastní osobě, a proto posunuli význam vzniklého souvětí. V 6 případech žáci vynechali spojku *i*: „*Radil nám, abychom pozvali Julii.*“ Pozměnili tak původní význam, který naznačuje, že pozvaná nebyla pouze Julie, ale i jiní.

2 žáci rozšířili původní větu do podoby: „*Radil nám pozvat Julii, aby byla větší zábava / abychom si užily.*“ Z těchto příkladů je patrné, že žáci využili původní větu jako větu řídicí a doplnili k ní vedlejší větou význam, který v příkladu chybí, a sice účel pozvání. Ojedinělý byl případ, ve kterém žák utvořil souřadné souvětí: „*Radil nám a pozval Julii.*“ Jen jednou žák větnou strukturu nerozšířil a ponechal podobu věty jednoduché, dvakrát jsme obdrželi dotazníky s vynechanou odpovědí.

5.2.5 Příklad B5 – *Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.*

Pátý příklad dal žákům dvě, podle nás základní, možnosti interpretace, a tudíž i možnosti utvořit souvětí. Jedná se o varianty „*Rodiče mu k narozeninám slíbili, že dostane/mu koupí nové hodinky.*“ a „*Rodiče mu slíbili, že mu k narozeninám koupí/dají/dostane nové hodinky.*“

Rozdíl mezi těmito souvětími spočívá v tom, kdy dali rodiče beneficiantovi onen slib. V prvním případě akcentuje řídicí věta informaci, že beneficiantovi rodiče slíbili hodinky, když měl narozeniny. Takto pochopilo původní větu 50 žáků, z toho polovina ze základních škol. V druhém případě souvětí akcentuje informaci, že beneficiantovi byly slíbeny hodinky, které obdrží k narozeninám. Tento význam v původní větě spatřilo 30 žáků, z toho 13 žáků ze základních škol.

Domníváme se, že skupina 10 žáků si nebyla jistá, jak s informací *k narozeninám* naložit. Vytvořili proto souvětí, ve kterých se toto spojení vůbec neobjevilo: „*Rodiče mu slíbili, že dostane/mu koupí nové hodinky.*“

U 2 případů jsme zaznamenali odpovědi, které sice splňovaly podmínku vytvořit souvětí, nicméně k původnímu významu přidávaly nadbytečné informace: „*Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky, aby neotravoval / aby kdykoliv věděl čas.*“ V jiných 2 případech žáci změnili beneficianta celé situace: „*Rodiče mi k narozeninám slíbili, že dostanu nové hodinky.*“ 3 žáci vynechali odpověď, jiní 3 žáci zachovali podobu věty jednoduché.

5.2.6 Příklad B6 – *Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.*

Nejčastěji, ve 31 případech, žáci rozšiřovali šestou větu do podoby: „*Navrhl mi, abych vymaloval svůj/můj pokoj na žlutou.*“ Tato odpověď se častěji vyskytovala v dotaznících,

keré vyplňovali žáci gymnázií (celkem 20). Stejně jako v první části dotazníku se i v tomto souvětí prokázalo, že žáci zaměňují přivlastňovací zájmena *svůj* a *můj*.

„*Navrhl mi, abych si vymaloval pokoj na žlutou.*“ byla druhá nejčastější varianta odpovědi, zaznamenali jsme ji u celkem 22 žáků. Zvratné zájmeno vypovídá o tom, že žáci respektovali původního beneficienta. Zároveň zájmeno *si* nabízí interpretaci, že si beneficient vymaluje ve svém pokoji sám.

20 žáků pochopilo původní význam věty tak, že ten, kdo nabízí vymalování, je zároveň tím, kdo výmalbu provede: „*Navrhl mi, že mi vymaluje pokoj na žlutou.*“ 2 žáci utvořili souvětí podobné reprodukci návrhu: „*Navrhl mi, ať si vymaluju pokoj na žlutou.*“ 3 žáci vymysleli souvětí, ve kterém je díky mnohoznačnému slovesu *mít* jasné, že se snažili respektovat význam návrhu coby doporučení: „*Navrhl mi, že bych si měl/mám si vymalovat pokoj na žlutou.*“

I zbylé posuny ve významu se vyskytovaly spíše v jednotkách souvětí, například odpověď: „*Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou, aby byl hezčí.*“ nebo „*Navrhl mi vymalovat můj pokoj, aby byl žlutý.*“ V prvním případě žák doplnil k původní větě nadbytečnou informaci, kterou si vymyslel. V druhém případě není bez opěrného *tak* v řídicí větě zřejmé, jestli žák vnímá vedlejší větu jako příslovečně účelovou, nebo jako příslovečně způsobovou – ta by totiž odpovídala původnímu významu. Zajímavá byla také odpověď jednoho žáka, který rozšířil původní větu do souvětí o třech větách: „*Když jsem se rozhodoval, jakou barvou vymaluji můj pokoj, navrhl žlutou.*“ Žák tím doplnil původní význam věty o vlastní interpretaci.

Hrstka žáků také pozměnila predikát řídicí věty, šlo o změny: *navrhl* → *navrhli*, nebo *navrhl* → *navrhoval*. Někteří žáci opomenuli v souvětí barvu pokoje, jiní změnili slovesný rod predikátu: „*Bylo mi navrženo, abych vymaloval svůj pokoj na žluto.*“ Menší počet žáků změnil beneficienta celé situace: „*Navrhl mi, abych mu vymaloval pokoj na žlutou.*“ 5 žáků zachovalo podobu věty jednoduché, šlo o žáky základních škol.

5.2.7 Příklad B7 – *Tatínek mi poručil nasadit si helmu.*

V sedmém příkladu se v žákovských odpovědích nejčastěji objevovala varianta: „*Tatínek mi poručil, abych si nasadil/a helmu.*“ Celkem šlo o 75 odpovědí, mírně opět převažovaly odpovědi žáků víceletých gymnázií (40).

Mezi odpověďmi se objevovala také varianta: „*Tatínek mi poručil, ať si nasadím helmu.*“, která volbou spojovacího výrazu připomíná reprodukci tatínkova rozkazu. Tato odpověď se vyskytla u 3 gymnaziálních žáků. Časté bylo také rozšíření do podoby: „*Tatínek mi poručil, že si mám nasadit helmu.*“ Takto vytvořené souvětí odpovídá gramatickému větnému vzorci predikátu *poručit*: $S_{nom} - VF - S_{dat} - S_{acc}$. Správně žáci modálním slovesem *mít* vystihli nezbytnost (žádoucí děj) nasazení helmy. Celkem jsme tuto odpověď získali od 7 žáků.

Co se týče změn v původní větě, nejčastěji, v 7 případech, se vyskytovala varianta: „*Tatínek mi řekl, abych si nasadil helmu.*“ Můžeme se pouze domnívat, že žákům připadal původní predikát *poručit* příliš agresivní, a proto ho změnili. Případně se mohlo jednat o chybu z nepozornosti. V jediném případě také žák změnil predikát *poručit* na *doporučit*, což ovšem opomíjí původní význam rozkazu.

Následující odpovědi jsme získali vždy jen u několika málo žáků. První zmíníme změnu, která se týkala predikátu vedlejší věty: „*Tatínek mi poručil, abych si vzal helmu.*“ Žáci v tomto případě pozměnili původní význam. U 2 žáků jsme narazili na odpověď: „*Tatínek mu poručil, aby si nasadil helmu.*“ Protože jde o spolužáky z téže školy, můžeme se domnívat, že odpověď je produktem společné práce či opisování. U 3 žáků jiné základní školy jsme pozorovali odpovědi, které pozbývaly pozici S_{dat} vyjádřenou zájmenem *si*. Ve 2 z těchto případů šlo o odpovědi žáků s odlišným mateřským jazykem, kterým zvrtná zájmena často působí potíže.

5.2.8 Příklad B8 – *V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.*

Rozšiřování osmé věty se žákům velmi zdařilo. 69 žáků odpovědělo souvětím: „*V televizi hlásili, že byla/stala se nehoda na Karlovarsku.*“, případně souvětím: „*V televizi hlásili, že došlo k nehodě na Karlovarsku.*“ Varianty s predikátem *stala se* a *došlo k* nám přišly o něco vhodnější, ale varianta s minulým časem slovesa *být* je taktéž přijatelná. Tuto možnost jsme zaznamenali o něco častěji u žáků víceletých gymnázií, jednalo se

o 37 odpovědí. Za vhodně rozšířenou původní větu považujeme také souvětí: „*V televizi hlásili nehodu, která se stala na Karlovarsku.*“ Tato varianta, na rozdíl od již zmíněných, akcentuje především místo události. Rozhodli se pro ni 4 žáci.

Žáci také rozšiřovali původní větu pomocí predikátu v přítomném čase: „*V televizi hlásili, že je nehoda na Karlovarsku.*“ V porovnání s variantami, které obsahují predikát v minulém čase, tato díky použití přítomného času poukazuje na stále probíhající událost – nehoda se stala nakrátko před tím, než ji hlásili v televizi. Takovou odpověď jsme zaznamenali u 10 žáků.

V jednotkách případů se objevily různé změny v predikátu řídicí věty, šlo o změny: *hlásili* → *informovali*, *hlásili* → *zaslechli jsme*, *hlásili* → *bylo hlášeno*. 2 žáci opomenuli v souvětí místo nehody, 1 žák místo nehody změnil: „*V televizi hlásili, že se stala nehoda na Klatovsku.*“ V tomto případě šlo o žáka jedné jihočeské základní školy, je proto možné, že místo nehody změnil na jemu bližší, známější.

Podobně, jako tomu bylo v předešlých větách, i v této došlo u několika žáků při rozšiřování k doplnění nadbytečných informací: „*V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku, abychom si dali pozor / aby lidi na Karlovarsku varovali.*“ Ve 4 případech žáci původní větu nerozšířili vůbec, často změnil pouze slovosled. 2 místa pro odpověď zůstala prázdná.

5.2.9 Příklad B9 – *Bojím se prohry.*

Devátý příklad byl interpretačně celkem otevřený, přesto žáci volili především jednu variantu: „*Bojím se, že prohraju.*“ Takových odpovědí jsme získali 81, poměr mezi žáky základních škol a gymnázií byl vyrovnaný. Zhruba u 1/6 žáků jsme zaznamenali snahu o vyšší styl, takže jimi vytvořené predikáty byly zakončeny koncovkou *-i*.

V jednotkách případů se objevila souvětí s dalšími možnými významy: „*Bojím se, abych neprohrál.*“ / „*Bojím se, že bude prohra.*“ / „*Bojím se, že bych prohrál.*“ / „*Bojím se, že prohrajeme.*“ Jako nejasná se nám jeví odpověď: „*Bojím se, že mám prohry.*“ Jedná se o odpověď rodilého mluvčího, takže nemůžeme její nejasnost interpretovat jako neznalost jazyka. U odpovědi: „*Bojím se, abych prohrál.*“ se domníváme, že žák zamýšlel použít spíš sloveso *neprohrát*. Když se něčeho *bojíme*, očekáváme negativní důsledky, ne pozitivní.

U 2 žáků jsme si všimli změny v osobě mluvčího: „*Bál se, že prohraje.*“ / „*Řekl, že se bojí prohry.*“ Druhé z uvedených souvětí je zajímavým a ojedinělým způsobem, jakým žák rozšířil původní větu do podoby souvětí – využil reprodukci „výpovědi“ mluvčího.

V 1 případě žák využil synonymního predikátu: „*Mám strach, že prohrajú.*“ Od 2 žáků jsme získali odpovědi rozšířené o vymyšlené významy: „*Bojím se prohry, protože nechci jít domů pěšky. / protože není hezká.*“

Pouze jediný žák zachoval větu jednoduchou. 4 žáci nechali pole pro odpověď prázdné.

5.2.10 Příklad B10 – Nabídl mi další zmrzlinu.

Poslední příklad v dotazníku poskytl žákům mnoho možností, jak jej rozšířit. Vůbec nejčastěji, ve 27 případech, si žáci vybrali variantu: „*Nabídl mi, že mi dá další zmrzlinu.*“ 16 žáků volilo podobnou strategii rozšiřování větné struktury: „*Nabídl mi, že mi koupí další zmrzlinu.*“ Iniciativa a realizace celého děje (např. koupě) je tedy v těchto variantách umístěna primárně na třetí osobu, která přišla s nabídkou. Podobně je na tom odpověď: „*Nabídl mi, že by mi koupil další zmrzlinu.*“

Zatímco výše zmíněné případy akcentovaly třetí osobu, 28 žáků utvořilo souvětí, ve kterém děj více zohledňuje aktivitu samotného beneficienta: „*Nabídl mi, abych si dal/vzal další zmrzlinu.*“ Nabídka byla vyjádřena také jako možnost či dovolení: „*Nabídli mi, že si můžu dát další zmrzlinu.*“ Dalšími variantami akcentující osobu beneficienta byly: „*Nabídl mi, že si dám/ si můžu udělat / dostanu další zmrzlinu.*“

Následující odpovědi se vyskytovaly u nižších jednotek žáků. Někteří vystavěli souvětí pomocí vedlejší věty, která je podobná nepřímé otázce: „*Nabídl mi, jestli chci/nechci další zmrzlinu.*“ Nabídka byla také vyjádřena jako pobídnutí: „*Nabídl mi, ať si dám další zmrzlinu.*“

Žák v jednom případě opět rozšířil původní větu o významy, které předtím neobsahovala: „*Nabídl mi další zmrzlinu, aby utvrdil naše přátelství.*“ Jiný žák doplnil časový údaj: „*Když jsem dojezdil zmrzlinu, nabídl mi další.*“ Další multiverbizoval původní predikát: „*Jeho nabídka byla, že mi koupí další zmrzlinu.*“ Dvakrát byla zachována struktura věty jednoduché, ve 3 případech jsme odpověď nezískali.

6 Závěr

Výzkumné šetření ukázalo, že žáci tercií na víceletých gymnáziích mají o něco lepší schopnost syntaktické kondenzace souvětí, než je tomu u jejich vrstevníků na základních školách. Odpovědi žáků gymnázií častěji respektovaly významy, které nabízely příkladové věty a souvětí. Byli také schopnější a kreativnější ve vytváření struktury věty či souvětí, která odpovídala požadovanému zadání. Nutno však dodat, že v některých případech byly výkony žáků obou skupin srovnatelné, což naznačuje, že úspěšnost transformace může být ovlivněna také konkrétním jazykovým obsahem výchozích vět a mírou jejich náročnosti.

Analýza, kterou jsme provedli, ukázala na různé typy chyb v žákovských odpovědích. Nejčastěji žáci provedli neúplnou kondenzaci – vynechali některé informace obsažené v příkladech, případně tyto informace nahradili jinými, které posunuly význam. Žáci v mnoha případech nesprávně zacházeli s větnou vazbou, docházelo k její kontaminaci. Významnou chybou, která se objevovala, bylo vynechání některé z obligatorních pozic, nejčastěji beneficienta. S beneficientem se objevovala v žákovských odpovědích ještě jedna potíž, a sice jeho úplná změna – žáci v některých případech volně měnili role, které měli participant v příkladových větách, a tím úplně měnili původní význam.

U žáků často docházelo ke změně v predikátu tak, že vytvořili jiný. To vedlo k nepřesnostem a posunům ve významu, stejně tak ke snížení stylizační úrovně vzniklé věty. Někteří žáci měli problém kondenzáty vůbec utvořit, zachovávali větnou strukturu souvětí. Problém byl výraznější u žáků základních škol, naštěstí i tak se jednalo spíš o nižší počty případů. I samotná nominalizace se u některých žáků ukázala jako problematická, nevěděli si rady s utvářením odvozených slov, zejm. s deverbativními substantivy.

Přestože jsme se v práci zaměřovali primárně na syntaktické a stylizační chyby, nemůžeme opomenout i chyby gramatické a pravopisné, které provázely žákovské odpovědi. Vůbec nejvýraznější chybou bylo nesprávné užití přivlastňovacích zájmen *můj/svůj*. Objevovaly se i nevhodné tvary podmiňovacího způsobu. V některých případech se v žákovských odpovědích vyskytovaly chyby ve shodě podmětu s přísudkem, v jiných nesprávné tvary předpon substantiv. Žáci také opomínali začínat svou odpověď velkým písmenem a ukončovat ji tečkou.

Můžeme tvrdit, že žáci mají při jazykových operacích tendenci vycházet z vlastní zkušenosti a představy o komunikační situaci. Žákům činilo potíže respektovat informace a okolnosti komunikační situace, které jim poskytly příklady v dotazníku. Projevovalo se to zejm. vypouštěním relevantních informací, nebo naopak doplňováním těch nadbytečných. Práce také ukázala, že bylo pro žáky obecně náročnější kondenzovat větná doplnění sloves mluvení, naopak pro ně bylo snazší doplňovat a rozšiřovat nevětná vyjádření. To svědčí o celkové náročnosti kondenzování textů.

Téma kondenzace souvětí nabízí různé možnosti dalšího výzkumu. Pokud by bylo zvoleno jako předmět diplomové práce, mohlo by být rozšířeno o návrh výukové jednotky či jiných didaktických materiálů, které by žákům mohly pomoci se zvládnutím této problematiky. Diplomová práce by mohla kombinovat poznatky didaktické společně s těmi lingvistickými a nabídnout konkrétní nástroje pro rozvoj vyjadřovacích kompetencí žáků.

Seznam použitých informačních zdrojů

CVRČEK, Václav (2017): KVANTITATIVNÍ × KVALITATIVNÍ VÝZKUM. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/KVANTITATIVNÍ × KVALITATIVNÍ VÝZKUM> (poslední přístup: 24. 3. 2025)

DANEŠ, František. *Věta a text*. Praha: Academia, 1985. ISBN 21-105-85.

DANEŠ, František; GREPL, Miroslav a HLAVSA, Zdeněk. 1987. *Mluvnice češtiny. 3. Skladba*. Praha: Academia, ISBN 21-029-88.

DANEŠ, František; HLAVSA, Zdeněk. 1981 *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia, ISBN 21-083-81.

GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2025). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 8. 4. 2025. Heslo „závod“. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=z%C3%A1vod>

JELÍNEK, Milan (2017a): KONDENZACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/KONDENZACE> (poslední přístup: 10. 2. 2025)

JELÍNEK, Milan, KŘÍSTEK Michal (2017b): VÝRAZOVÁ KONKURENCE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/VÝRAZOVÁ KONKURENCE> (poslední přístup: 8. 4. 2025)

KARLÍK, Petr (2017): PŘÍSUDEK. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/P%C5%98%C3%8DSUDEK> (poslední přístup: 19. 3. 2025)

- NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČR. *Český jazyk a literatura pro 2. stupeň ZŠ – předmětový modelový ŠVP*. Online. Praha, 2025. Dostupné z: https://revize.rvp.cz/files/2025-predmetovy-cesky-jazyk-a-literatura-2st.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR2C7Dg3vkdaSnBrDQSuEgovuxFKyeXWE N52ebPEKhh7yCJy9AVXTc3gn4_aem_rs_vF0gDhuVdtPx8cDJA8A. (cit. 2025-03-19).
- PANEVOVÁ, Jarmila, KARLÍK, Petr, (2017): VALENCE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/VALENCE> (poslední přístup: 18. 2. 2025)
- PANEVOVÁ Jarmila, VESELOVSKÁ Ludmila, (2017b): AKTANT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. URL: <https://www.czechency.org/slovník/AKTANT> (poslední přístup: 19. 2. 2025)
- PAULINY, Eugen (1943): *Štruktúra slovenského slovesa*. Bratislava: SAV.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. Praha, 2021. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/07/RVP-ZV-2021.pdf>. (cit. 2025-03-19).
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. Praha, 2023. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_cista_verze.pdf. (cit. 2025-03-19).
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Online. Praha, 2025. Dostupné z: <https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti/jjk/cjl>. (cit. 2025-03-19).
- SVOZILOVÁ, Nad'a; PROUZOVÁ, Hana a JIRSOVÁ, Anna. *Slovesa pro praxi*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0618-4.
- ŠINKOVIČOVÁ, Patricie. Osvojení "nominalizace" jako prostředku kondenzovaného vyjádření v odborném komunikátu. Online. *Komenský*. 2024, roč. 148, č. 03, s. 40-45. Dostupné z: https://www.ped.muni.cz/media/3732548/komensky_148_03_text_ev.pdf. (cit. 2025-03-19).
- ŠTĚPÁNÍK, Stanislav et al. *Školní výpravy do krajiny češtiny*. Praha: Fraus, 2020. ISBN 978-80-7489-595-1.

Ústav pro jazyk český AV ČR. Strmost. In: Slovník spisovného jazyka českého [online].
Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2011. Dostupné z:
<https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=strmost> (cit. 2025-04-08)

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Při zpracování této bakalářské práce jsem využila nástroje umělé inteligence výhradně k následujícím účelům: k návrhu abstraktu a jeho překladu do anglického jazyka a k návrhům úvodu a závěru práce. Všechny takto vytvořené části jsem dále upravila a zrevidovala tak, aby odpovídaly požadavkům a záměrům mé práce. Nástroje umělé inteligence jsem nepoužila k tvorbě teoretické ani praktické části.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník A

Příloha 2 – Dotazník B

Příloha 3 – Dotazník A, žák 1

Příloha 4 – Dotazník A, žák 2

Příloha 5 – Dotazník A, žák 3

Příloha 6 – Dotazník A, žák 4

Příloha 7 – Dotazník A, žák 5

Příloha 8 – Dotazník A, žák 6

Příloha 9 – Dotazník A, žák 7

Příloha 10 – Dotazník A, žák 8

Příloha 11 – Dotazník A, žák 9

Příloha 12 – Dotazník B, žák 10

Příloha 13 – Dotazník B, žák 11

Příloha 14 – Dotazník B, žák 12

Příloha 15 – Dotazník B, žák 13

Příloha 16 – Dotazník B, žák 14

Příloha 17 – Dotazník B, žák 15

Příloha 18 – Dotazník B, žák 16

Příloha 19 – Dotazník B, žák 17

Příloha 1 – Dotazník A

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam.

Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

*Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.*

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

9) Bojím se prohry.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Příloha 3 – Dotazník A, žák 1

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš si přál být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl se s pomocí.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Předem me varoval že je strmá sjezdovka.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák me poprosil o půjčení lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral o přeposílání řetězového e-mailu.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil zúčastnost závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrznat.

V televizi hlásili namrznutí silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila o změně názoru.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět až přijedu.

Příloha 4 – Dotazník A, žák 2

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomášovo přání bylo o Vánocích zůstat doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Jeho nabídka byla mi pomoci.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Varoval mě na strmou sjezdovku.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák prosil o půjčení lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral přeposlání řetězového e-mailu.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil účast na závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrznat.

V televizi hlásili namrzání silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi účast na výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčovala o změně názoru.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět o přijede.

Příloha 5 – Dotazník A, žák 3

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš si přál být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl se pomoci.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Mě mě varoval že to bude strmá sjezdovka předem.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o půjčku lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně odmítal odpovědi o přeposlání řetězových e-mailů.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil zúčastnit se závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrznat.

V televizi hlásili o poleveních namrznutí silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi účast na výletě se jeho spolužáky.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svoji slovy mě přesvědčila o změně názoru.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět o své návštěvě.

Příloha 6 – Dotazník A, žák 4

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš si přál být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl se pomoci mi.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Předem mě varoval o strmé sjezdovce.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o lepidlo.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral přeposlání toho řetězového emailu.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil ^{účast} zúčastnit se závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

V televizi hlásili, možnost zamrznutí silnic

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi jít na ^{ten} výlet s nimi

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila o změně svého názoru

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět o mém příjezdu.

Příloha 7 – Dotazník A, žák 5

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš chtěl být o Vánocích doma. Tomáš si přál být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl mi pomoc.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Varoval mě o strmé sjezdovce předem. / Předem mě varoval o ...

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o půjčení lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral přeoslání toho řetězového e-mailu.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil jít na závodě.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

V televizi hlásili možnost namrzání silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi jít na ten výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila změnit a změně názor.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět o mém přijetí.

Příloha 8 – Dotazník A, žák 6

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš si přál být o Vánocích doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl mi pomoc.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Předem mě varoval před strmostí sjezdovky.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o půjčení lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral přeposlání toho řetězového e-mailu.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil účast v závodě.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

V televizi hlásili možnou námrazu silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi jít na ten výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila o změně názoru.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět, o mém příjezdu.

Příloha 9 – Dotazník A, žák 7

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.

Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

TOMÁŠ CHTĚL BÝT O VÁNOCÍCH DOMA

2) Nabídl se, že mi pomůže.

NABÍDL MI POMOČ

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

— || — O STRMÉ SJEZDOVCE

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

SPOLUŽÁK MĚ POPROŠIL O LEPIDLO

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

— || — PŘEPOSLÁNÍ ŘETĚZOVÉHO E-MAILU

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

ADAM SLÍBIL ÚČAST NA ZÁVODĚ

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

— || — NÁMRAZU SILNIC

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

— || — SPOLUVÁST NA VÝLETĚ

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

— || — O ZMĚNĚ NÁZORU

10) Dám vědět, jestli přijedu.

— || — O PŘÍJEDU

Příloha 10 – Dotazník A, žák 8

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. → Svěřila se mi s koupí nového bytu.
Popřel, že by udělal chybu. → Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomášovo přání bylo být o Vánocích doma

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl mi pomoc.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Předem mě varoval před strmou sjezdovkou

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o zapůjčení lepidla

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový email.

Opakovaně popíral přeposlání řetězového emailu

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil svou účast na závodech.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

V televizi hlásili o namrznutých silnicích.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila o změně mého názoru

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět, jestli přijedu

Příloha 11 – Dotazník A, žák 9

1) Ze souvětí utvoř větu jednoduchou. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Svěřila se mi, že si koupila nový byt. ← Svěřila se mi s koupí nového bytu.
Popřel, že by udělal chybu. ← Popřel svou chybu.

1) Tomáš si přál, aby mohl být o Vánocích doma.

Tomáš si přál strávit Vánoce doma.

2) Nabídl se, že mi pomůže.

Nabídl mi svou pomoc. Nabídl se mi s pomocí.

3) Předem mě varoval, že to bude strmá sjezdovka.

Předem mě varoval na strmou sjezdovkou.

4) Spolužák mě poprosil, abych mu půjčila lepidlo.

Spolužák mě poprosil o půjčení svého lepidla.

5) Opakovaně popíral, že přeposlal ten řetězový e-mail.

Opakovaně popíral své přeposlání těch řetězových e-mailů.

6) Adam slíbil, že se zúčastní závodu.

Adam slíbil svou účast na závodu.

7) V televizi hlásili, že silnice mohou namrzat.

V televizi hlásili možné namrznutí silnic.

8) Nabídl mi, abych šla na ten výlet s nimi.

Nabídl mi se připojit na výlet s nimi.

9) Svými slovy mě přesvědčila, abych změnila názor.

Svými slovy mě přesvědčila o změně ^{o své} názoru.

10) Dám vědět, jestli přijedu.

Dám vědět o svém příjezdu.

Příloha 12 – Dotazník B, žák 10

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. ← Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. ← Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi důvod toho, jak se rozhodla.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, jestli bych jí udělala ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Přesvědčil ho, aby jel do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodiče mu k narozeninám slíbili, že dostane nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat svůj pokoj na žlutou.

Navrhl mi, aby se můj pokoj vymaloval na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi poručil, abych si nasadil helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi hlásili, že se stala nehoda na Karlovarsku.

9) Bojím se prohry.

Bojím se, abych prohrál.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, jestli chci další zmrzlinu.

Příloha 13 – Dotazník B, žák 11

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam.
Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. ← Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. ← Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi, proč se tak rozhodla.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, abych jí připravil ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Přesvědčil ho, aby se vydal do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodiče mu slíbili, že k narozeninám dostane nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Navrhl mi, abych vymaloval svůj pokoj na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi přikázal, abych si nasadil helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi oznámili, že na Karlovarsku došlo k nehodě.

9) Bojím se prohry.

Mám strach, že prohrají.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, že mi dá další zmrzlinu.

Příloha 14 – Dotazník B, žák 12

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam.
Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, abyň změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

SDĚLILA MI DŮVOD SVÉHO ROZHODNUTÍ, ABY NA TO NEBYLA SAMA

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

POPROSLA MĚ O OVOČNÝ ČAJ, ABY NELA NIČO PÍT

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

PŘESVĚDČIL HO K CESTĚ DO HOR, JELEKŮŽ JE TO ZDANÉ.

4) Radil nám pozvat i Julii.

RADIL NÁM POZVAT I JULII, ABY BILA VĚTŠÍ ZÁRAVA.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

RODIČE MU K NAROZENINÁM SLÍBILI NOVÉ HODINKY, ABY
KDYKOLIV VĚDĚL ČAS.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

NAVREL MI VYMALOVAT MŮJ POKOJ, ABY BYL HEZČÍ.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

TATÍNEK MI PORUČIL, ABYCH SI HELMU NASADIL.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V TELEVIZI HLÁSILI NEHODU NA KARLOVARSKU, ABYCHOM
SI DALI POZOR.

9) Bojím se prohry.

BOJÍM SE PROHRY, PROTOŽE NE MŮJ HEZKÁ.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

NABÍDL MI DALŠÍ ZMRZLINU, ABY UTVRDIL NAŠE KAMARÁDSTVÍ.

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. ~~Pokus~~ se zachovat význam.
Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem ~~mu~~ říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, aby~~m~~ změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi důvod proč se tak rozhodla.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, abych jí dal ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Byl přesvědčen, aby šel na cestu do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Bylo mu líbivé, že k narozeninám dostane hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Bylo mi namířeno, abych vymaloval pokoj na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi poručil, abych si nasadil helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi bylo hlášeno, že je nehoda na Karlovarsku.

9) Bojím se prohry.

Bojím se, že prohrajím.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, že mi dá další zmrzlinu.

Příloha 16 – Dotazník B, žák 14

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. **Pokus se zachovat význam.**
Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem ~~mu říct~~, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, aby ~~on změnila~~ zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi, že svého rozhodnutí. ~~Nelituje.~~

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, abych mu udělal ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hqr.

Přesvědčil ho, aby s námi jel ~~na hory~~

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodiče mu ~~slíbili~~ ^{k narozeninám} slíbili, že dostane nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Navrhl mi vymalovat ~~moje~~ ^{abych měl} pokoj na žlutou

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi ~~řekl~~ ^{řekl}, abych si nasadil helmu

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi hlásili nehodu, aby lidé na Karlovarsku ~~venovali~~

9) Bojím se prohry.

Bojím se, že ~~prohruje~~

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, abych si dala další zmrzlinu

Příloha 17 – Dotazník B, žák 15

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi důvod, proč se tak rozhodla.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, jestli bych jí neudělal čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Přesvědčila ho, aby šel na cestu do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodičům mu slíbili, že k narozeninám dostane nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Navrhl mi, abych vymaloval svůj pokoj na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi poručil, abych si nasadil helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi hlásili, že byla nehoda na Karlovarsku.

9) Bojím se prohry.

Bojím se, že se prohraje.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, že mi dá další zmrzlinu.

Příloha 18 – Dotazník B, žák 16

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam. Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi důvod, proč se takhle rozhodla.

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, abych jí udělal ovocný čaj.

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Přesvědčil ho, aby šel do hor.

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, abychom pozvali i Julii.

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodiče mu k narozeninám slíbili, že mu koupí nové hodinky.

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Navrhl mi, že mi vymaluje pokoj na žlutou.

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi poručil, abych si nasadil helmu.

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi hlásili nehodu, která se stala na Karlovarsku.

9) Bojím se prohry.

Bojím se, že prohrávám.

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, že mi dá další zmrzlinu.

Příloha 19 – Dotazník B, žák 17

2) Proveď opačnou operaci: z věty jednoduché utvoř souvětí. Pokus se zachovat význam.
Pokud tě napadá víc možností, napiš je.

Př. Nemohla jsem mu říct o její přítomnosti. → Nemohla jsem mu říct, že je přítomna.
Rozmlouval mi změnu zaměstnání. → Rozmlouval mi, abych změnila zaměstnání.

1) Sdělila mi důvod svého rozhodnutí.

Sdělila mi důvod, proč se tak rozhodla

2) Poprosila mě o ovocný čaj.

Poprosila mě, abych si mohla sdělit čaj

3) Přesvědčil ho k cestě do hor.

Přesvědčil ho, aby s ním šel do hor

4) Radil nám pozvat i Julii.

Radil nám, ~~abychom~~ pozvali i Julii

5) Rodiče mu k narozeninám slíbili nové hodinky.

Rodiče mu dali slib, že mu koupí hodinky

6) Navrhl mi vymalovat můj pokoj na žlutou.

Navrhl mi, abych vymaloval svůj pokoj

7) Tatínek mi poručil nasadit si helmu.

Tatínek mi ~~poručil~~ poručil, abych si nasadil helmu

8) V televizi hlásili nehodu na Karlovarsku.

V televizi hlásili, že byla nehoda

9) Bojím se prohry.

Bojím se, že prohrávám

10) Nabídl mi další zmrzlinu.

Nabídl mi, abych si vzal zmrzlinu